D. JUNII

JUVENALIS,

ET AULI

PERSII FLACCI

SATYRÆ

In Usum Scholæ Westmonasterienſis.

LONDINI,
Typis *E. Redmayne,* MDCLXXXVI.

D. JUNII JUVENALIS VITA.

Ex Antiquorum monumentis.

D. Junii Juvenalis liberti locupletis, incertum, filius an alumnus, ex Aquino Volscorum oppido oriundus: Praceptorem habuit Frontonem, vel (ut alii perhibent) F. Quintilianum. Amicis potissimùm usus est Volusio Bithynico, Corvino, Umbricio, Calvino, Persico, Gallo, Valerio quoque Martiali. Ad mediam fere ætatem declamavit, animi magis causâ quàm quòd Scholæ aut foro se præpararet. Deinde paucorum versuum Satyrâ non absurdè compositâ in Paridem Pantomimum Domitiani, ejus semestribus militiolis tumentem, id genus scripturæ industriosè excoluit. Et tamen diu ne modico quidem auditorio quicquam committere est ausus. Mox magnâ frequentiâ, tantóque successu bis ac ter auditus est, ut novis interciret scriptis hæc ipsa, quæ prima fecerat.

Quod non dant Proceres, dabit Hiſtrio, &c.

Venit inde Juvenalis in ſuſpicionem quaſi tempora figuratè notaſſet, ac ſtatim per honorem militiæ, urbe ſummotus eſt, miſſuſque ad præfecturam cohortis tendentis in extremam Ægypti partem. Placuit ejuſmodi ſupplicium, ut levi atque joculari delicto par eſſet. Poſt obitum Domitiani Romam reverſus, ſupra octogeſimum ætatis annum, ad Hadriani uſque tempora pervixit.

D. JUNII
JUVENALIS
AQUINATIS

SATYRA I.

SEMPER ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theſeide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille rogatas?
Hic elegos? impune diem conſumpſerit ingens
Telephus? aut ſummi plena jam margine libri
Scriptus, & in tergo, necdum finitus Oreſtes?
Nota magis nulli domus eſt ſua, quam mihi lucus
Martis; & Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani; quid agant venti; quas torqueat umbras
Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum
Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos:
Frontonis platani, convulſaque marmora clamant
Semper, & aſſiduo ruptæ lectore columnæ,
Expectes eadem à ſummo, minimoque poeta.
Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus; & nos
Conſilium dedimus Syllæ, privatus ut altum
Dormiret. Stulta eſt clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus;
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Patricios omnes opibus cum provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat;
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet æſtivum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat majoris pondera gemmæ:

Difficile eſt Satyram non ſcribere. Nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat ſe?
Cauſidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipſo: & poſt hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comeſa (pat
Quod ſupereſt; quem Maſſa timet; quem munere pal-
Carus; & officio ſequitur trepidante Latinus
Pallidus, ut nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta ſiccum jecur ardeat ira,
Cum populū gregibus comitū premit hic ſpoliator
Pupilli lacrymantis? & hic damnatus inani
Judicio (quid enim ſalvis infamia nummis?)
Exul ab octava Marius bibit, & fruitur diis
Iratis: at tu victrix provincia ploras.
Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? ſed quid magis Heracleas
Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi?
Et mare percuſſum puero, fabrumque volantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, ſi capiendi
Jus nullum uxori; quod ſcit, neſcire peritus.
Cum fas eſſe putet curam ſperare cohortis,
Qui bona donavit præſepibus, & caret omni
Majorum cenſu, dum pervolat axe citato
Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
Ipſe lacernatæ cum ſe jactaret amicæ.
Nonne libet medio ceras implere capaces
Quadrivio? cum jam ſexta cervice feratur
Hinc, atque inde patens, ac nuda penè cathedra,
Et multum referens de Mecœnate ſupino
Signator falsò, qui ſe lautum atque beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miſcet ſitiente rubetam;
Inſtituitque rudes melior Locuſta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid brevibus Gyaris, & carcere dignum,

Si

Si vis esse aliquis. Probitas laudatur & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum vetus, & stantem extra pocula caprum.
Quem paritur dormire nurus corruptor avaræ?
Et pupæ turpes? & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio versum,
Qualemcunque potest, quales ego, vel Cluvienus.
Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
Navigio montem ascendit, sortesque popposcit,
Paulatimque anima calluerunt mollia saxa,
Et maribus dignas ostendit Pyrrha puellas:
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore videbis
Armigero, simplexne furor sestertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere servo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
Secretò cœnavit avus? nunc sportula primo
Limine parva sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem priùs inspicit, & trepidat ne
Suppositus venias, ac falso nomine poscas:
Agnitus accipies: jubet à præcone vocari
Ipsos Trojugenas: nam vexant limen & ipsi
Nobiscum: da Prætori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior est; prior, inquit, ego adsum.
Cur timeam dubitemve locum defendere? quamvis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem: sed quinque tabernæ
Quadringenta parant: quid confert purpura majus
Optandum? si Laurenti custodit in agro
Conductas Corvinus oves; ego possideo plus
Pallante, & Licinis. Expectent ergo tribuni?
Vincant divitiæ: sacro nec cedat honori,

Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas: etsi, funesta Pecunia, templo
Nondum habitas; nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quæque salutato crepitat Concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantū rationibus addat: (est,
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc
Et panis, fumusque domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
Languida, vel prægnans, & circumducitur uxor.
Hic petit absenti, notâ jam callidus arte,
Ostendens vacuam, & clausam pro conjuge sellam.
Galla mea est, inquit, citiùs dimitte: moraris?
Profer Galla caput: noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula, deinde forum jurisque peritus Apollo,
Atque triumphales: inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches,
Cujus ad effigiem non tantum mejere fas est.
Vestibulis abeunt veteres, lassique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longissima, cœnæ;
Spes hominum! caules miseris, atq; ignis emendus.
Optima sylvarum interea pelagique vorabit
Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.
Nullus jam parasitus erit, sed quis ferat istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas:
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus:
It nova nec tristis per cunctas fabula cœnas,
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
Posteritas,

Posteritas, eadem cupient, facientque minores.
Omne in præcipiti vitium stetit, utere velis,
Totos pande sinus, dicas hic forsitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi, quodcunque animo flagrante liberet,
Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
Quid refert, dictis ignoscat Mutius, annon?
Pone Tigillinum, tæda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Pensilibus plumis, atque illine despiciat nos.
Cum veniet contra, digito compesce labellum;
Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem
Committas: nulli gravis est percussus Achilles:
Aut multum quæsitus Hylas, urnamque secutus.
Ense velut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa:
Inde iræ, & lacrymæ, tecum prius ergo voluta
Hæc animo ante tubas: galeatum sero duelli
Pœnitet, experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATYRA II.

ULtra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi invenias: nam perfectissimus horum
Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
Fronti nulla fides: quis enim non vicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter Socraticos notissima fabula mœchos?

Hiſpida membra quidem,& duræ per brachia ſetæ
Promittunt atrocem animum: ſed partibus ægris
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariſcæ.
Rarus ſermo illis, & magna libido tacendi,
Atque ſupercilio brevior coma: verius ergo,
Et magis ingenue Peribonius, hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, inceſſuque fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe
Dat veniam: ſed pejores, qui talia verbis
Herculis invadunt, & de virtute locuti,
Fœda patrant. Ego te ridentem, Sexte, verebor;
Infamis Varillus ait? quo, deterior te?
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo,
Si fur diſpliceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Flagitio? qui tunc leges revocarat amaras,
Omnibus,atque ipſis Veneri Martique timendas.
Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & caſtigata remordent?
Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
Clamantem toties; ubi nunc lex Julia? dormis?
Ad quem ſubridens, felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt: habeat jam Roma pudorem.
Tertius è cœlo cecidit Cato. Sed tamen unde,
Hæc emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernæ.
Quod ſi vexantur leges; age, reſpice primùm,
Et ſcrutare viros: faciunt hi plura, ſed illos
Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
Nunquid nos agimus cauſas? civilia jura
Novimus? aut ullo ſtrepitu fora veſtra movemus?
Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ:
Vos lanam trahitis, calathiſque peracta refertis
Vellera:

Vellera: vos tenui prægnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, levius torquetis Arachne:
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.
De nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur.
Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi vera ac manifeſta canentem
Stoicidæ: quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu multitia ſumas
Cretice? & hanc veſtem populo mirante, perores:
In Proculas, & Pollineas? eſt mœcha Fabulla:
Damnetur, ſi vis, etiam Carphinia: talem
Non ſumet damnata togam. Sed Julius ardet,
Æſtuo: nudus agas, minùs eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges ac jura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor, & illud
Montanum poſitis audiret vulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore judicis iſta
Si videas? quæro an deceant multitia teſtem?
Acer, & indomitus, libertatiſque magiſter,
Cretice, pelluces: dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: Sicut grex totus in agris
Unius ſcabie cadit, & porrigine porci:
Uvaque conſpecta livorem ducit ab uva.
Fœdius hoc aliquid, quandoque audebis amictu.
Nemo repente fuit turpiſſimus. Accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet: ite profanæ,
Clamatur; nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Cotyttô.
Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitque trementes
Attollens oculos, & vultum è pyxide ſumit,

Reti-

Reticulumque comis auratum ingentibus implet,
Cærulea indutus scutulata, aut galbana rasa:
Et per Junonem domini jurante ministro.
Ille tenet speculum mollis gestamen Othonis,
Actoris Aurunci spolium; quo se ille videbat
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
Res memoranda novis annalibus, atque recenti
Historia, speculum civilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia civis;
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
O proceres, censore opus est, an aurispice nobis?
Scilicet horreres, majoraque monstra putares,
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea sumit,
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudavit clypeis ancillibus: ô patet urbis,
Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri? vade ergo, & cede severi
Jugeribus campi quem surdo numine spernis.
Mille dat incestus Gracchus sestertia, dotem;
Signatæ tabulæ, dictum feliciter, ingens
Cœna sedet, gremio jacuit nova nupta mariti.
Officium mihi cras peragendum in valle Quirini.
Quæ causa officii? quid quæris? poscit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modo vivere; fient,
Fient ista palam, cupient & in acta referri.
Sed melius, si læsa animis in corpora juris
Nil natura daret: steriles moriantur, & illis
Turgida non prosit condita pyxide Lyde,
Nec prosit palmas agili præbere Luperco.
Vidit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,

Et

Et Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulliſque minoribus, & Fabiis, &
Omnibus ad podium ſpectantibus: his licet ipſum
Admoveas, cujus tunc munere retia miſit.
Eſſe aliquos maneis, & ſubterranea regna,
Et contum, & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una tranſire vadum tot myllia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum ære lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, maneſque Camilli?
Quid Cremeræ legio, & Cannis conſumta juventus?
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Umbra venit, cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulfura cum tœdis, & ſi foret humida laurus.
Illuc heu miſeri traducimur! arma quidem ultra
Littora Juvernæ promovimus, & modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos;
Sed quæ nunc populi ſiunt victoris in urbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: & tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior, inſuetas ſumpſiſſe ut fœmina veſtes.
Adſpice quid faciant commercia: venerat obſes;
Hæc fiunt homines, nam ſi mora longior urbem
Dat pueris, patrium gaudent dediſcere cultum,
Et prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA III.

QUamvis digreſſu veteris confuſus amici,
Laudo tamen vacuis quod ſedem figere Cumis
Deſtinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
Janua Bajarum eſt, & gratum litus amœni
Seceſſus, ego vel Prochytam præpono Suburæ.
Nam quid tam miſerum, tam ſolum vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapſus
Tectorum aſſiduos, ac mille pericula fævæ
Urbis, & Auguſto recitantes menſe poetas?

Sed

Sed dum tota domus rheda componitur una,
Subſtitit ad veteres arcus, madidamque Capenam:
Heic, ubi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Judæis: quorum cophinus, fœnumque ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere juſſa eſt
Arbor, & ejectis mendicat ſylva Camœnis.
In vallem Egeriæ deſcendimus, & ſpeluncas
Diſſimileis veris, quanto præſtantius eſſet
Numen aquæ, viridi ſi margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Heic tunc Umbricius, quando artibus, inquit, honeſtis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, herè quam fuit, atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas,
Dum nova canities, dum prima, & recta ſenectus,
Dum ſupereſt Lacheſi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo;
Cedamus patria: vivant Arturius iſtic
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt;
Queis facile eſt ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluviem, portandum ad buſta cadaver,
Et præbere caput domina venale ſub haſta.
Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reverſi
Conducunt foricas: & cur non omnia? cum ſint,
Qualeis ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna jocari?
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum,
Si malus eſt, nequeo laudare, & poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norunt alii: me nemo miniſtro

Fur

Fur erit; atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur nisi conscius, & cui fervens
Æstuat occultus animus semperque tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti:
Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accusare potest. Tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare volvitur aurum,
Ut somno careas, ponendaque præmia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri;
Nec pudor obstabit. Non possum ferre, Quirites,
Græcam urbem, quamvis quota portio fæcis Achææ?
Jam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes;
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana vexit.
Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo; hic Trallibus, aut Alabandis,
Exquilias, dictumque petunt à vimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior: ede, quid illum
Esse putes: quemvis hominem secum attulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus; omnia novit.
Græculus esuriens, in cœlum, jusseris, ibit.
Ad summā, non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusque toro meliore recumbet,
Advectus Romam, quo pruna & coctona vento?
Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Aventini, bacca nutrita Sabina?

Quid,

Quid, quòd adulandi gens prudentiſſima? laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici;
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur vocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare; ſed illis
Creditur: an melior cum Thaida ſuſtinet, aut cum
Uxorem comœdus agit, vel Dorida glauco
Cultam palliolo? mulier nempe ipſa videtur
Non perſona loqui; veræ ſpectacula formæ.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hœmo.
Natio comœda eſt: rides? majore cachinno
Concutitur: flet, ſi lachrymas conſpexit amici;
Nec dolet: igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit Endromydem: ſi dixeris æſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior, qui ſemper & omni
Nocte dieque poteſt alienum ſumere vultum;
A facie jactare manus; laudare paratus
Si bene ructavit, ſi rectum minxit amicus,
Si trulla inverſo crepitum dedit aurea fundo.
Sanctum illi nihil eſt; aulam reſupinat amici:
Scire volunt ſecreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, tranſi
Gymnaſia, atque audi facinus majoris abollæ.
Stoicus occidit Baream, delator amicum,
Diſcipulumque ſenex, ripa nutritus in illa
Ad quam Gorgonei delapſa eſt penna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus heic, ubi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum,
Solus habet: nam cum facilem ſtillavit in aurem
Exiguum de naturæ, patriæque veneno,
Limine ſummoveor, perierunt tempora longi
Servitii; nuſquam minor eſt jactura clientis.
Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod

Paupe-

Pauperis heic meritum; ſi curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem jubeat, dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega ſalutet?
Divitis hic ſervi claudit latus ingenuorum
Filius: alter enim quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ.
Da teſtem Romæ tam ſanctum quam fuit hoſpes
Numinis Idæi; procedat vel Numa, vel qui
Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam;
Protinus ad cenſum: de moribus ultima fiet
Quæſtio: quot paſcit ſervos, quot poſſidet agri
Jugera, quam multa magnaque paropſide cœnat?
Quantum quiſque ſua nummorum ſervat in arca,
Tantum habet & fidei: jures licet & Samothracum,
Et noſtrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque deos, diis ignoſcentibus ipſis.
Quid, quòd materiam præbet, cauſaſque jocorum
Omnibus hic idem, ſi fœda, & ſciſſa lacerna,
Si toga ſordidula eſt, & rupta ealceus alter
Pelle patet, vel ſi conſuto vulnere craſſum,
Atque recens linum oſtendit non una cicatrix?
Nil Habet infelix paupertas durius in ſe,
Quam quod ridiculos homines facit, exeat, inquit;
Si pudor eſt, & de pulvino ſurgat equeſtri,
Cujus res legi non ſufficit, & ſedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes, juveneſque laniſtæ.
Sic libitum vano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit cenſu minor, atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur hæres?
Quando in conſilio eſt ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.
Haud facile emerguut, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi: ſed Romæ durior illis
Conatus; magno hoſpitium miſerabile, magno

Servo-

Servorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
Translatus subito ad Marsos mensamque Sabellam,
Contentusque illic Veneto, duroque cucullo.
Pars magna Italiæ est (si verum admittimus) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Majestas, tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans;
Æquales habitus illic, similemque videbis
Orchestram, & populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
Hic ultra vires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quam satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id vitium est, hic vivimus ambitiosa
Paupertate omnes, quid te morer? Omnia Romæ
Cum pretio, quid das, ut Cossum aliquando salutes?
Ut te respiciat clauso Vejento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amici:
Plena domus libis venalibus, accipe, & illud
Fermentum tibi habe: præstare tributa clientes
Cogimur, & cultis augere peculia servis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam?
Aut positis nemorosa inter juga Volsiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tyburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam,
Magna parte sui: nam si labentibus obstat
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente jubet dormire ruina.
Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli (fert
Nocte metus: jam poscit aquam, jam frivola trans-
Ucalegon, tabulata tibi jam tertia fumant:
Tu nescis; nam si gradibus trepidatur ab imis,
Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex,

Orna-

Ornamentum abaci, nec non & parvulus infra
Cantharus, & recubans ſub eodem marmore Chiron
Jamque vetus Græcos ſervabat ciſta libellos,
Et divina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus: quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
Ærumnæ cumulus, quòd nudum & fruſta rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectoque juvabit.
Si magna Aſſyrii cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia prætor;
Tunc gemimus caſus urbis, tunc odimus ignem:
Ardet adhuc, & jam accurrit qui marmora donet,
Conferat impenſas, hic nuda & candida ſigna,
Hic aliquid præclarum Euphranoris & Polycleti,
Phecaſianorum vetera ornamenta Deorum:
Hic libros dabit, & forulos, mediamque Minervam;
Hic modium argenti: meliora ac plura reponit
Perſicus, orborum lautiſſimus; & merito jam
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.
Si potes avelli Circenſibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteuſq; brevis, nec reſte movendus,
In tenues plantas facili diffunditur hauſtu.
Vive bidentis amans, & culti villicus horti;
Unde epulum poſſis centum dare Pythagoræis.
Eſt aliquid, quocunque loco, quocunque receſſu,
Unius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.
Plurimus hic æger moritur vigilando, ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, & hærens
Ardenti ſtomacho, nam quæ meritoria ſomnum
Admittunt? Magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi. Rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu, & ſtantis convitia mandræ
Eripient ſomnum Druſo, vituliſque marinis.
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Dives, & ingenti curret ſuper ora Liburno,

Atque

Atque obiter leget, aut ſcribet, vel dormiat intus
(Namque facit ſomnum clauſa lectica feneſtra)
Ante tamen veniet: nobis properantibus obſtat
Unda prior, magno populus premit agmine lumbos,
Qui ſequitur; ferit hic cubito, ferit aſſere duro
Alter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
Pinguia crura luto; planta mox undique magna
Calcor, & in digito clavus mihi militis hæret.
Nonne vides quanto celebretur ſportula fumo?
Centum convivæ, ſequitur ſua quemque culina.
Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quas recto vertice portat
Servulus infelix, & curſu ventilat ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ; modo longa coruſcat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum
Plauſtra vehunt, nutant alte, populoque minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa Liguſtica portat
Axis, & everſum fudit ſuper agmina montem,
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver
More animæ: domus interea ſecura patellas
Jam lavat, & bucca foculum excitat, & ſonat unctis
Strigilibus, pleno & componit lintea gutto:
Hæc inter pueros varie properantur; at ille
Jam ſedet in ripa, terrumque novitius horret
Porthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alvum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Reſpice nunc alia, ac diverſa pericula noctis:
Quod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum
Teſta ferit, quoties rimoſa & curta feneſtris
Vaſa cadunt, quanto percuſſum pondere ſignent,
Et lædant ſilicem: poſſis ignavus haberi,
Et ſubiti caſus improvidus, ad cœnam ſi
Inteſtatus eas: adeo tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te prætereunte, feneſtræ.
Ergo optes, votumque feras miſerabile tecum,
Ut ſint contentæ patulas effundere pelves.

Ebri-

Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ; cubat in faciem, mox deinde ſupinus:
Ergo non aliter poterit dormire: quibuſdam
Somnum rixa facit, ſed quamvis improbus annis,
Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna
Vitari jubet, & comitum longiſſimus ordo;
Multum præterea flammarum, atque ænea lampas.
Me, quem Luna ſolet deducere, vel breve lumen
Candelæ, cujus diſpenſo, & tempero filum,
Contemnit: miſeræ cognoſce procœmia rixæ,
Si rixa eſt, ubi tu pulſas, ego vapulo tantum.
Stat contra, ſtarique jubet, parere neceſſe eſt:
Nam quid agas, cum te furioſus cogat, & idem
Fortior? unde venis? exclamat: cujus aceto,
Cujus conche tumes? quis tecum ſectile porrum
Sutor, & elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi reſpondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede ubi conſiſtas, in qua te quæro proſeucha?
Dicere ſi tentes aliquid, tacituſve recedas,
Tantundem eſt: feriunt pariter; vadimonia deinde
Irati faciunt: libertas pauperis hæc eſt;
Pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
Nec tamen hoc tantum metuas, nam qui ſpoliet te
Non deerit, clauſis domibus poſtquam omnis ubiq;
Fixa catenatæ ſiluit compago tabernæ.
Interdum & ferro ſubitus graſſator agit rem,
Armato quoties tutæ cuſtode tenentur
Et Pontina palus, & Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tamquam ad vivaria currunt.
Qua fornace graves, qua non incude catenæ?
Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ & ſarcula deſint.
Felices proavorum atavos, felicia dicas
Secula, quæ quondam ſub regibus, atque tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.

His

His alias poteram plures ſubnectere cauſas,
Sed jumenta vocant, & ſol inclinat: eundum eſt.
Nam mihi commota jam dudum mulio virga
Innuit, ergo vale noſtri memor, & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoq; ad Elvinam Cererem, veſtramq; Dianam,
Convelle à Cumis: ſatyrarum ego (ni pudet illas)
Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

ECce iterum Criſpinus, & eſt mihi ſæpe vocandus
Ad partes, monſtrum nulla virtute redemptum
A vitiis, æger, ſolaque libidine fortis.
Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget
Porticibus? quanta nemorum vectetur in umbra?
Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix; minime corruptor, & idem
Inceſtus, cum quo nuper vittata jacebat,
Sanguine adhuc vivo terram ſubitura ſacerdos.
Sed nunc de factis levioribus: & tamen alter
Si feciſſet idem, caderet ſub judice morum.
Nam, quod turpe bonis Titio Scioque, decebat
Criſpinum, quid agas, cum diua & fœdior omni
Crimine perſona eſt? mullum ſex millibus emit,
Æquantem ſane paribus ſeſtertia libris,
Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
Conſilium laudo artificis, ſi munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi:
Eſt ratio ulterior, magnæ ſi miſit amicæ,
Quæ vehitur clauſo latis ſpecularibus antro:
Nil tale expectes; emit ſibi: multa videmus,
Quæ miſer, & frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quondam, Criſpine, papyro?
Hoc pretium ſquamæ? potuit fortaſſe minoris
Piſcator quam piſcis emi. Provincia tanti
Vendit agros, ſed majores Apulia vendit.

Quales

Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
Induperatorem, cum tot ſeſtertia, partem
Exiguam, & modicæ ſumptam de margine coenæ,
Purpureus magni ructaret ſcurra palati?
Jam princeps equitum, magna qui voce ſolebat,
Vendere municipes fracta de merce ſiluros.
Incipe Calliope, licet hic conſidere, non eſt
Cantandum, res vera agitur: narrate puellæ
Pierides, proſit mihi vos dixiſſe puellas.
Cum jam ſemianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus, & calvo ſerviret Roma Neroni;
Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam Dorica ſuſtinet Ancon,
Implevitque ſinus: neque enim minor hæſerat illis,
Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad oſtia ponti,
Deſidia tardos, & longo frigore pingues.
Deſtinat hoc monſtrum cymbæ lynique magiſter
Pontifici ſummo: quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena ea littora multo
Delatore forent: diſperſi protinus algæ
Inquiſitores agerent cum remige nudo;
Non dubitaturi fugitivum dicere piſcem,
Depaſtumque diu vivaria Cæſaris, inde
Elapſum, veterem ad dominum debere reverti.
Si quid Palphurio, ſi credimus Armillato, (eſt,
Quicquid conſpicuum, pulchrumq; ex æquore toto
Res fiſci eſt, ubicumque natat: donabitur ergo,
Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
Autumno, jam quartanam ſperantibus ægris:
Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
Servabat, tamen hic properat, velut urgeat Auſter:
Utque lacum ſuperat; ubi quamquam diruta ſervat
Ignem Trojanum, & Veſtam colit Alba minorem;
Obſtitit intranti miratrix turba patumper:
Ut ceſſit, facili patuerunt cardine valvæ.
Excluſi expectant admiſſa obſonia patres.

Itur

Itur ad Arridem; tunc Picens, accipe, dixit,
Privatis majora focis: genialis agatur
Iſte dies, propera ſtomachum laxare ſaginis,
Et tua ſervatum conſume in ſecula rhombum.
Ipſe capi voluit; quid apertius? & tamen illi
Surgebant criſtæ. Nihil eſt, quod credere de ſe
Non poſſit, cum laudatur Diis æqua poteſtas.
Sed deerat piſci patinæ menſura: vocantur
Ergo in conſilium proceres, quos oderat ille;
In quorum facie miſeræ magnæque ſedebat
Pallor amicitiæ: primus, clamante Liburno,
Currite, jam ſedit, rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitæ poſitus modo villicus urbi.
Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum ſanctiſſimus; omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Juſtitia. Venit & Criſpi jucunda ſenectus,
Cujus erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium; maria, ac terras, populoſque regenti
Quis comes utilior, ſi clade & peſte ſub illa
Sævitiam damnare, & honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed, Quid violentius aure tyranni?
Cum quo de pluviis, aut æſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici.
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem; nec civis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, & vitam impendere vero;
Sic multas hyemes, atque octogeſima vidit
Solſtitia, his armis illa quoque tutus in aula.
Proximus ejuſdem properabat Acilius ævi,
Cum juvene indigno quem mors tam ſæva maneret,
Et domini gladiis tam feſtinata: ſed olim
Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus:
Unde fit ut malim fraterculus eſſe gigantum.
Profuit ergo nihil miſero quod cominus urſos
Figebat Numidas Albana nudus arena,
Venator: quis enim jam non intelligat artes

Patri-

Patritias? quis priſcum illud miretur acumen
Brute tuum? facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
Rubrius, offenſæ veteris reus atque tacendæ.
Montani quoque venter adeſt abdomine tardus:
Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera: ſævior illo
Pompejus tenui jugulos aperire ſuſurro:
Et qui vulturibus ſervabat viſcera Dacis
Fuſcus, marmorea meditatus prælia villa:
Et cum mortifero prudens Vejento Catullo,
Qui nunquam viſæ flagrabat amore puellæ: (ſtrum;
Grande, & conſpicuum noſtro quoq; tempore mon-
Cæcus, adulator, diruſque à ponte ſatelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaque devexæ jactaret baſia rhedæ.
Nemo magis rhombum ſtupuit; nam plurima dixit
In lævum converſus, at illi dextra jacebat
Bellua; ſic pugnas ſilicis laudabat, & ictus,
Et pægma, & pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Vejento, ſed ut fanaticus œſtro
Percuſſus, Bellona, tuo divinat, & ingens
Omen habes, inquit, magni clarique triumphi:
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus; peregrina eſt bellua: cernis
Erectas in terga ſudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, & annos.
Quidnam igitur cenſes? conciditur? abſit ab illo
Dedecus hoc; Montanus ait; teſta alta paretur,
Quæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem:
Debetur magnus patinæ, ſubituſque Prometheus:
Argillam, atque rotam citius properate: ſed ex hoc
Tempore jam, Cæſar, figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna viro ſententia: noverat ille
Luxuriam imperii veterem, nocteſque Neronis
Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
Arderet: nulli major fuit uſus edendi

Tempeſtate mea: Circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rutupinove edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu:
Et ſemel aſpecti littus dicebat echini.
Surgitur, & miſſo proceres exire jubentur
Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & feſtinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid torviſque Sicambris
Dicturus; tanquam diverſis partibus orbis
Anxia præcipiti veniſſet epiſtola penna.
Atque utinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſævitiæ, claras quibus abſtulit urbi
Illuſtreſque animas impune, & vindice nullo.
Sed periit, poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Cœperat: hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA V.

SI te propoſiti nondum pudet, atq; eadem eſt mens
Ut bona ſumma putes, aliena vivere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas, nec vilis Galba tuliſſet:
Quamvis jurato metuam tibi credere teſti.
Ventre nihil novi frugalius: hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta, quod inani ſufficit alvo;
Nulla crepido vacat? nuſquam pons? & tegetis pars
Dimidia brevior? tantine injuria cœnæ?
Tam jejuna fames? quin poſcis honeſtius illic
Et tremere, & ſordes farris mordere canini?
Primo ſige loco, quod tu diſcumbere juſſus
Mercedem ſolidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ cibus. Imputat hunc rex,
Et quamvis rarum, tamen imputat. Ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo ceſſaret culcitra lecto,
Una ſimus, ait: votorum ſumma, quid ultra (mnum
Quæris? habet Trebius propter quod rumpere ſo-
Debeat,

Debeat, & ligulas dimittere, ſollicitus ne
Tota ſalutatrix jam turba peregerit orbem,
Syderibus dubiis, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca Bootæ.
Qualis cœna tamen? vinum, quod ſuccida nolit
Lana pati: de conviva Corybanta videbis.
Jurgia proludunt; ſed mox & pocula torques,
Saucius & rubra deterges vulnera mappa,
Inter vos quoties libertorumque cohortem
Pugna Saguntina fervet comiſſa lagena.
Ipſe capillato diffuſum conſule potat,
Calcatamque tenet bellis ſocialibus uvam;
Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico:
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam titulumque ſenectus
Delevit multa veteris fuligine teſtæ:
Quale coronati Thraſea Helvidiuſque bibebant,
Butorum & Caſſi natalibus. Ipſe capaces
Heliadum cruſtas, & inæquales beryllos,
Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum,
Vel ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, ungueſque obſervet acutos.
Da veniam; præclara illic laudatur iaſpis.
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginæ fronte ſolebat
Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ.
Tu Beneventani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicen naſorum quatuor, ac jam
Quaſſatum, & rupto poſcentem ſulfura vitro.
Si ſtomachus domini fervet vinoque, ciboque,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modo vina querebar:
Vos aliam potatis aquam. Tibi pocula curſor
Getulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Clivoſæ veheris dum per monumenta Latinæ:
Flos Aſiæ ante ipſum, pretio majore paratus,

Quam fuit & Tulli cenſus pugnacis, & Anci,
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Frivola. Quod cum ita ſit, tu Getulum Ganymedem
Reſpice, cum ſities: neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer: ſed forma, ſed ætas
Digna ſupercilio. Quando ad te pervenit ille?
Quando vocatus adeſt calidæ gelidæque miniſter?
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodq; aliquid poſcas, & quod ſe ſtante recumbas.
Maxima quæque domus ſervis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, ſolidæ jam mucida fruſta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum:
Sed tener, & niveus, mollique ſiligine factus
Servatur domino: dextram cohibere memento,
Salva ſit artoptæ reverentia, finge tamen te
Improbulum, ſupereſt illic qui ponere cogat:
Vis tu conſuetis audax conviva caniſtris
Impleri, paniſque tui noviſſe colorem?
Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpe relicta
Conjuge, per montem adverſum, gelidiaſque cucurri
Exquilias, fremeret ſæva cum grandine vernus
Juppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.
Aſpice, quam longo diſtendat pectore lancem
Quæ fertur domino ſquilla, & quibus undiqu: ſepta
Aſparagis, qua diſpiciat convivia cauda,
Cum venit excelſi manibus ſublata miniſtri:
Sed tibi dimidio conſtrictus cammarus ovo
Ponitur, exigua feralis cœna patella.
Ipſe Venafrano piſcem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur miſero tibi caulis, olebit
Laternam: illud enim veſtris datur alveolis, quod
Canna Micipſarum prora ſubvexit acuta;
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur;
Quod tutos etiam facit à ſerpentibus atris.
Mullus erit domino, quem miſit Corſica, vel quem
Taurominitanæ rupes; quando omne peractum eſt,

Et

Et jam defecit noſtrum mare, dum gula ſævit,
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem;
Inſtruit ergo focum provincia, ſumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum ſe continet Auſter,
Dum ſedet, & ſiccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aſperſus maculis Tyberinus, & ipſe
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipſi pauca velim, facilem ſi præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piſo bonus, quæ Cotta ſolebat
Largiri (namque & titulis & faſcibus olim
Major habebatur donandi gloria) ſolum
Poſcimus, ut cœnes civiliter: hoc face, & eſto,
Eſto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni jecur, anſeribus par
Altilis, & flavi dignus ferro Meleagri
Spumat aper; poſt hunc raduntur tubera, ſi ver
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Majores, tibi habe frumentum, Aledius inquit,
O Lybie, disjunge boves, dum tubera mittas.
Structorem interea ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectes & chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia: nec minimo ſane diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
Duceris planta, velut ictus ab Hercule Cacus;
Et ponere foris, ſi quid tentaveris unquam
Hiſcere, tanquam habeas tria nomina. Quando pro-
Virro tibi, ſumitque tuis contacta labellis (pinat
Pocula? quis veſtrum temerarius uſque ade, quis
Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima ſunt, quæ

Non audent homines pertuſa dicere læna.
Quadringenta tibi ſi quis deus, aut ſimilis diis
Et melior fatis donaret, homuncio quantus
Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
Da Trebio, pone ad Trebium; vis, frater, ab iſtis
Ilibus? ô nummi! vobis hunc præſtat honorem:
Vos eſtis fratres, dominus tamen, & domini rex
Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula
Luſerit Æneas, nec filia dulcior illo.
Jucundum, & charum ſterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mygale pariat licet, & pueros tres
In gremium patris fundat ſimul; ipſe loquaci
Gaudebit nido: viridem thoraca jubebit
Afferri, minimaſque nuces, aſſemque rogatum,
Ad menſam quoties parafitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis;
Boletus domino; ſed qualem Claudius edit,
Ante illum uxoris, poſt quem nil amplius edit,
Virro ſibi, & reliquis Virronibus, illa jubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore;
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ poſſis ſurrepta ſororibus Aphris:
Tu ſcabie fiueris mali, quod in aggere rodit
Qui tegitur parma & galea, metuenſque flagelli
Diſcit ab hirſuta jaculum torquere capella.
Forſitan impenſæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas, nam quæ comœdia, mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, preſſoque diu ſtridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conviva videris:
Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ:
Nec male conjectat, quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Hetruſcum puero ſi contigit aurum;
Vel nodus tantum, & ſignum de paupere loro?
Spes bene cœnandi vos decipit: ecce dabit jam
Semeſum leporem, atque aliquid de clunibus apri;

Ad

Ad nos jam veniet minor altilis; inde parato
Intactoque omnes, & ſtricto pane tacetis.
Ille ſapit, qui te ſic utitur: omnia ferre
Si potes, & debes: pulſandum vertice raſo
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA VI.

CRedo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, viſamque diu, cum frigida parvas
Præberet ſpelunca domos, ignemque, laremque,
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra:
Sylveſtrem montana torum cum ſterneret uxor
Frondibus, & culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus: haud ſimilis tibi Cynthia, nec tibi cujus
Turbavit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et ſæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti
Vivebant homines, qui rupto robore nati,
Compoſitive luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ veteris veſtigia forſan,
Aut aliqua extiterant & ſub Jove, ſed Jove nondum
Barbato; nondum Græcis jurare paratis
Per caput alterius; cum funem nemo timeret;
Caulibus, aut pomis, & aperto viveret horto:
Paulatim deinde ad ſuperos Aſtræa receſſit
Hac comite, atque duæ pariter fugere ſorores.
Antiquum & vetus eſt alienum, Poſthume, lectum,
Intrare, atque ſacri genium contemnere ſulci.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea ſecula mœchos.
Conventum tamen, & pactum, & ſponſalia noſtra
Tempeſtate para, jamque à tonſore magiſtro
Pecteris, & digito pignus fortaſſe dediſti.
Certe ſanus eras, uxorem, Poſthume, ducis?

Dic qua Tiſiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam ſalvis tot teſtibus ullam?
Cum pateant altæ, caliganteſque feneſtræ?
Cum tibi vicinum ſe præbeat Æmilius pons?
Sed placet Urſidio lex Julia; tollere dulcem
Cogitat hæredem, cariturus turture magno,
Mulorumque jubis, & captatore macello.
Quid fieri non poſſe putes, ſi jungitur ulla
Urſidio? ſi mœchorum notiſſimus olim
Stulta martiali jam porrigit ora capiſtro?
Quem toties texit perituri ciſta Latini?
Quid, quod & antiquis uxor de moribus illi
Quæritur? ô medici mediam pertundite venam.
Delicias hominis! Tarpejum limen adora
Pronus, & au:atam Junoni cæde juvencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oſcula: nec te coronam
Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos;
Unus Iberinæ vir ſufficit: ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cujuſdam rure paterno
Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro;
Vivat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeo ſenuerunt Juppiter, & Mars?
Porticibuſne tibi monſtratur fœmina voto
Digna tuo? cuneis an habent ſpectacula tot is
Quod ſecurus ames, quodque inde excerpere poſſis?
Ecce illæ, quoties aulæa recondita ceſſant,
Et vacuo clauſoque ſonant fora ſola theatro,
Atque à plebejis longe Megaleſia, triſtes
Perſonam, thyrſumque tenent: Hiſpulla tragœdo
Gaudet. An expectas, ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater, Ambroſiuſque choraules.
Longa per anguſtos figamus pulpita vicos,

Ornen-

Ornentur poſtes, & grandi janua lauro,
Ut teſtiduneo tibi, Lentule, conopeo
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta Senatori comitata eſt Hippia ludium
Ad Pharon, & Nilum, famoſaque mœnia Lagi;
Prodigia, & mores urbis damnante Canopo.
Immemor illa domûs, & conjugis, atque ſororis,
Nil patriæ indulſit: ploranteſque improba natos,
Utque magis ſtupeas, ludos Paridemque reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumaque paterna,
Et ſegmentatis dormiſſet parvula cunis,
Contempſit pelagus, famam contempſerat olim;
Cujus apud molleis minima eſt jactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, lateque ſonantem
Pertulit Ionium conſtanti pectore, quamvis
Mutandum toties eſſet mare: juſta periclí
Si ratio eſt & honeſta, timent pavidoque gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis:
Fortem animum præſtant rebus, quas turpiter audent.
Si jubeat conjux, durum eſt conſcendere navim;
Tunc ſentina gravis, tunc ſummus vertitur aer:
Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho valet. Illa maritum
Convomit; hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarſit forma? qua capta juventa eſt
Hippia? quid vidit propter quod Ludia dici
Suſtinuit? nam Sergiolus jam radere guttur
Cœperat, & ſecto requiem ſperare lacerto;
Præterea multa in facie deformia, ſicut
Attritus galea, mediiſque in naribus ingens
Gibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli.
Sed gladiator erat: facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa ſorori,
Atque viro: ferrum eſt, quod amant: hic Sergius idem
Accepta rude cœpiſſet Vejento videri.
Quid privata domus, quid fecerit Hippia curas?
Reſpice rivales divorum: Claudius, audi,

Quæ tulerit; dormire virum cum ſenſerat uxor,
Auſa palatino tegetem præferre cubili.
Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; venenum,
Privignoque datum? faciunt graviora coactæ
Imperio ſexus; minimumque libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia teſte marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam;
Nec Veneris pharetris macer eſt, aut lampade fervet;
Inde faces ardent, veniunt à dote ſagittæ,
Libertas emitur: coram licet innuat, atque
Reſcribat, vidua eſt locuples, quæ nupſit avaro.
Tu nube atque tace: donant arcana cylindros.
Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet;
Fiant obſcuri dentes, oculique minores;
Colligè ſarcinulas, dicet libertus, & exi;
Jam gravis es nobis, & ſæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera; ſicco venit altera naſo.
Interea calet, & regnat, poſcitque maritum
Paſtores, & ovem Canuſinam, ulmoſque Falernas.
Quantulum in hoc? pueros omnes, ergaſtula tota:
Quodque domi non eſt, & habet vicinus, ematur.
Menſe quidem brumæ cum jam mercator Jaſon
Clauſus, & armatis obſtat caſa candida nautis;
Grandia tolluntur cryſtallina, maxima rurſus
Myrrhina, deinde adamas notiſſimus, & Berenices
In digito factus pretioſior: hunc dedit olim
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori;
Obſervant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et vetus indulget ſenibus clementia porcis.
Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formoſa, decens, dives, fœcunda, vetuſtos
Porticibus diſponat avos, intactior omni
Crinibus effuſis bellum ditimente Sabina;
Rara avis in terris, nigroque ſimillima cygno:
Quis feret uxorem cui conſtant omnia? malo,

Malo

Malo Venusinam, quam te, Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
Grande supercilium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Annibalem, victumque Syphacem
In castris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæan, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
Amphion clamat: sed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsumque parentem;
Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,
Atque eadem scropha Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti gravitas? quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? hujus enim rari summique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes quam mellis habet, quis deditus autem
Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inque dies septenis oderit horis?
Quædam parva quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius quàm quòd se non putat ulla
Formasam, nisi quæ de Tusca Græcula facta est?
De Sulmonensi mera Cecropis; omnia Græcè;
Cum sit turpe magis nostris nescire Latiné.
Hoc sermone pavent; hoc iram gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid ultra?
Convivunt Græce: dones tamen ista puellis.
Tune etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, ad hucGræcè? non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lascivum intervenit illud
Ζωὴ καὶ ψυχή; quem non movet? ut tamen omnes
Subsidant pennæ, dicas hæc mollius Hæmo
Quamquam & Carpophoro, facies tua computat an-
Si tibi legitimis pactam, junctamque tabellis (nos.
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa; nec est quare cœnam, & mustacea perdas
Labente officio, crudis donanda; nec illud,
Quod prima sub nocte datur, cum lance beata
Dacicus, & scripto radiat Germanicus auro.

Si

Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
Est animus, submitte caput, cervice parata
Ferre jugum: nullam invenies, quæ parcat amanti;
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
Et spoliis. Igitur longe minus utilis illi
Uxor, quisquis erit bonus, optandusque maritus.
Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
Hac obstante nihil: nihil, hæc si nolit, emetur:
Hæc dabit affectus: ille excludetur amicus
Jam senior, cujus barbam tua janua vidit.
Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis,
Libertas, & juris idem contingat arenæ;
Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
Pone crucem servo: meruit quo crimine servus
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi;
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
O demens, ita servus homo est? nil fecerit, esto:
Hoc volo, sic jubeo; sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: sed mox hæc regna relinquit,
Permutatque domos, & flammea conterit: inde
Advolat, & spreti repetit vestigia lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domûs, & adhuc virides in limine ramos.
Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti
Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri.
Desperanda tibi salva concordia socru:
Illa docet spoliis nudi gaudere mariti:
Illa docet, missus à corruptore tabellis,
Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
Custodes, aut ære domat. Tunc corpore sano
Advocat Archigenen, onerosaque pallia jactat.
Abditus interea latet, & secretus adulter.
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
Aut alios mores, quam quos habet? utile porro
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
Nulla fere causa est, in qua non fœmina litem
Moverit: accusat Manilia, si rea non est.

Com-

Componunt ipſæ per ſe, formantque libellos,
Principium atque locos Celſo dictare paratæ.
Endromidas Tyrias, & fœmineum ceroma
Quis neſcit? aut quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat aſſiduis ſudibus, ſcutoque laceſſit,
Atque omnes implet numeros, digniſſima prorſus
Florali matrona tuba, niſi ſi quid in illo
Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
Quem præſtare poteſt mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à ſexu, vires amat amphitheatri?
Quale decus rerum, ſi conjugis auctio fiat:
Balteus, & manicæ, & criſtæ, cruriſque ſiniſtri
Dimidium tegmen? vel ſi diverſa movebit
Prælia, tu felix, ocreas vendente puella.
Hæ ſunt, quæ tenui ſudant in cyclade, quarum
Delicias & panniculus bombycinus urit.
Aſpice quo fremitu monſtratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curvetur pondere, quanta
Poplitibus ſedeat, quam denſo faſcia libro:
Et ride poſitis mox cum ſtola ſumitur armis.
Dicite vos neptes Lepidi, cæcive Metelli,
Gurgitis, aut Fabii, quæ Ludia ſumpſerit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Aſyli?
Semper habet lites, alternaque jurgia lectus,
In quo nupta jacet; minimum dormitur in illo,
Tunc gravis illa viro, tunc orba tigride pejor,
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat,
Uberibus ſemper lachrimis, ſemperque paratis
In ſtatione ſua, atque expectantibus illam
Quo jubeat manare modo. Tu credis amorem,
Tu tibi tunc, curruca, places; fletumque labellis
Exorbes: quæ ſcripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi Zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ!
Sed jacet in ſervi complexibus, aut equitis: dic,
Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus; dic, ipſa, olim convenerat, inquit,

Ut

Ut faceres tu quod velles, nec non ego posſem
Indulgere mihi : clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo ſum. Nihil eſt audacius illis
Deprenſis ; iram atque animos à crimine ſumunt.
Unde hæc monſtra tamen, vel quo de fonte requiris.
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva ſinebat
Tecta labor, ſomnique breves, & vellere Tuſco
Vexatæ duræque manus, ac proximus urbi
Annibal, & ſtantes Collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala ; ſævior armis
Luxuria incubit, victumque ulciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt, facinuſque libidinis, ex quo
Paupertas Romanæ perit : hinc fluxit ad iſtos
Et Sybaris colles, hinc & Rhodus, & Miletus,
Atq; coronatum & petulans madidumq; Tarentum.
Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt ſecula luxu
Divitiæ molles : quid enim Venus ebria curat ?
Grandia quæ mediis jam noctibus oſtrea mordet,
Cum perfuſa mero ſpumant unguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum jam vertigine tectum
Ambulat : & geminis exurgit menſa lucernis.
Et quis tunc hominum contemptor numinis aut quis
Simpuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
Et Vaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat ? ſed nunc ad quas non Clodius aras ?
Audio quid veteres olim moneatis amici :
Pone ſeram ; cohibe : ſed quis cuſtodiet ipſos
Cuſtodes ? cauta eſt, & ab illis incipit uxor.
Jamque eadem ſummis pariter, minimiſque libido :
Nec melior, pedibus filicem quæ conterit atrum,
Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.
Ut ſpectet ludos, conducit Ogulnia veſtem,
Conducit comites, ſellam, cervical, amicas,
Nutricem, & flavam, cui det mandata, puellam.
Hæc tamen, argenti ſupereſt quodcunque paterni,

Lævibus

Lævibus athlætis, ac vaſa noviſſima ponat.
Multis res anguſta domi eſt, ſed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec ſe metitur ad illum (ſit
Quem dedit hæc, poſuitque modum, tamen utile quid
Proſpiciunt aliquando viri, frigusque famemque
Formica tandem quidam expavere magiſtra:
Prodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum;
Ac velut exhauſta redivivus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur acervo,
Non unquam reputant, quanti ſibi gaudia conſtent,
Si gaudet cantu, non ſalva modeſtia durat
Vocem vendentis prætoribus organa ſemper
In manibus, denſi radiant teſtudine tota
Sardonyches: criſpo numerantur pectine chordæ,
Quo tenet Hedymeles operam dedit; hunc tenet, hoc (ſe
Solatur, gratoque indulget baſia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti,
Cum farre, & vino lanum, Veſtamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere: quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid triſtibus erga
Filiolum? ſtetit ante aram, nec turpe putavit
Pro cithara velare caput, dictataque verba
Protulit (ut mors eſt) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæſo, dic, antiquiſſime divum,
Reſpondes his, Jane pater? magna otia cœlo!
Non eſt (ut video) non eſt, quod agatur apud vos.
Hæc te comœdis te conſulit, illa tragœdum
Commendare volet: varicoſus fiet aruſpex.
Sed cantet potius, quàm totam pervolet urbem
Audax, & cœtus poſſit quam ferre virorum,
Cumque paludatis ducibus præſente marito
Ipſa loqui recta facie, ſtrictiſque mamillis.
Hæc eadem noxit quid toto fiat in orbe;
Quid Seres, quid Thraces agant: ſecreta novercæ,
Et pueri: quis amet, quis decipiatur adulter:
Inſtantem regi Armenio, Parthoque cometen

Prima

Prima videt: famam, rumoreſque illa recentes
Excipit ad portas; quoſdam facit iſſe Nipharem
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio, nutare urbes, ſubſidere terras,
Quocunque in trivio, cuicunque eſt obvia narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata ſolet: nam ſi latratibus alti
Rumpuntur ſomni, fuſtes huc ocyus, inquit,
Afferre, atque illis dominum jubet ante feriti,
Deinde canem. Gravis occurſu, teterrima vultu
Balnea nocte ſubit; conchas, & caſtra moveri
Nocte jubet, magno gaudet ſudare tumultu,
Cum laſſata gravi ceciderunt brachia maſſa;
Convivæ miſeri interea ſomnoque fameque
Urgentur; tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum ſitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo ſextarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim.
Dum redit, & terram loto ferit inteſtino,
Marmoribus rivi properant, aurata falernum
Pelvis olet; nam ſic tanquam alta in dolia longus
Deciderit ſerpens, bibit, & vomit: ergo maritus
Nauſeat, atque oculis bilem ſubſtringit opertis.
Illa tamen gravior, quæ cum diſcumbere cœpit,
Laudat Virgilium, perituræ ignoſcit Eliſæ,
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina ſuſpendit Homerum:
Cedunt grammatici, vicuntur rhetores, omnis
Turba tacet; nec cauſidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier; verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulſari; jam nemo tubas, atque æra fatiget,
Una laboranti poterit ſuccurrere lunæ.
Imponit finem ſapiens & rebus honeſtis.
Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri,
Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,

Cæ-

Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes
Sed quædam ex libris, & non intelligat. Odi
Hanc ego, quæ repetit, volvitque Palæmonis artem;
Servata semper lege, & ratione loquendi;
Ignotosque mihi tenet antiquaria versus;
Nec curanda viris opicæ cassigat amicæ
Verba; soloeciſmum liceat feciſſe marito.
Nil non permittit mulier sibi turpe, putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est quam fœmina dives.
Interea fœda aspectu, ridendaque multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, & hinc miseri viscantur labra mariti,
Ad mœchum veniet lota cute: quando videri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur;
His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi:
Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit,
Incipit agnosci, atque illo lacte fovetur,
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul Hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fovetur
Tot medica minibus, coctæque siliginis offas
Accipit & madidæ, facies dicetur an ulcus?
Est opere prætium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agitentque die. Si nocte maritus
Stertuit obstreperus. periit libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tarde venisse Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere somni
Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scutica: sunt quæ tortoribus annua præstant.
Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas.
Aut latum pictæ vestis considerat aurum,
Et cædit; longi relegit transacta diarni,

Et

Et cædit: donec laſſis cædentibus, exi
Intonat horrendum, jam cognitione peracta;
Præfectura domus Sicula non mitior aula.
Nam ſi conſtituit, ſolitoque decentius optat
Ornari, & properat, jamque expectatur in hortis,
Aut apud Iſiacæ potius ſacraria lenæ;
Componit crinem laceratis ipſa capillis,
Nuda humeros Pſecas infelix, nudiſque mamillis.
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuo flexi crimen facinuſque capilli.
Quid Pſecas admiſit? quænam eſt hic culpa puellæ,
Si tibi diſplicuit naſus tuus? altera lævum
Extendit, pectitque comas, & volvit in orbem.
Eſt in conſilio matrona, admotaque lanis
Emerita quæ ceſſat acu: ſententia prima
Hujus erit, poſt hanc ætate, atque arte minores
Cenſebunt, tanquam famæ diſcrimen agatur,
Aut animæ: tanta eſt quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Ædificat caput; Andromachen à fronte videbis,
Poſt minor eſt; aliam credas: cedò, ſi breve parvi
Sortita eſt lateris ſpatium, breviorque videtur
Virgine Pygmæa nullis adjuta cothurnis,
Et levis erecta conſurgit ad oſcula planta.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum: vivit tanquam vicina mariti,
Hoc ſolo propior, quod amicos conjugis odit,
Et ſervos: gravis eſt rationibus. Ecce furentis
Bellonæ, matriſque Deum chorus intrat, & ingens
Antiſtes, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, & Phrygia veſtitur bucca tiara:
Grande ſonat, metuique jubet Septembris, & Auſtri
Adventum, niſi ſe centum luſtraverit ovis.
Et xerampelinas veteres donaverit ipſi:
Ut quicquid ſubiti, & magni diſcriminis inſtat,
In tunicas eat, & totum ſemel expiet annum.
Hybernum fracta glacie deſcendet in amnem,

Ter

Ter matutino Tyberi mergetur, & ipſis
Vorticibus timidum caput abluet; inde ſuperbi
Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus: ſi candida juſſerit Io,
Ibit ad Ægypti finem, calidaque petitas
A Meroë portabit aquas, ut ſpargat in ædem
Iſidis, antiquo quæ proxima ſurgit ovili:
Credit enim ipſius domine ſe voce moneri. (tur!
En animam, & mentem, cum qua Dii nocte loquun-
Ergo hic præcipuum, ſummumq; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus, & grege calvo,
Plangentis populi currit deriſor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abſtinet uxor
A rixâ, ſacris obſervandiſque diebus:
Magnaque debetur violato pœna cadurco.
Et moviſſe caput viſa eſt argentea ſerpens
Illius lachrymis, meditataque murmura præſtant
Ut veniam culpæ non abnuat: anſere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Oſiris.
Cum dedit ille locum: cophino, fœnoque relicto,
Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, & magna ſacerdos
Arboris, ac ſummi fida internuntia cœli.
Implet & illa manum: ſed parcius, ære minuto
Qualiacunque voles Judæi ſomnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
Teſtamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato, Armenius, vel Commagenus aruſpex;
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri: faciet, quod deferat ipſe.
Chaldæis ſed major erit fiducia: quicquid
Dixerit Aſtrologus, credent à fonte relatum
Ammonis; quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius exul;
Cujus amicitia, conducendaque tabella
Magnus civis obit, & formidatus Othoni.

Inde

Inde fides artí, ſonuit ſi dextera ferro,
Lævaque; ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit;
Sed qui pœne perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, & parva tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericæ lento de funere matris;
Ante tamen de te Tanaquil tua; quando ſororem
Efferat, & patruos; an ſit victurus adulter
Poſt ipſam; quid enim majus dare numina poſſunt?
Hæc tamen ignorat, quid ſydus triſte minetur
Saturni, quo læta Venus ſe proferat aſtro,
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam vitare memento,
In cujus manibus, ceu pinguia ſuccina, tritas
Cernis ephemeridas; quæ nullum conſulit, & jam
Conſulitur; quæ, caſtra viro patriamque petente,
Non ibit pariter numeris revocata Thraſylli.
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro; ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit;
Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſiris.
Si mediocris erit; ſpatium luſtrabit utrumque
Metarum, & ſorteis ducet, frontemque manumque
Præbebit vati, crebrum poppyſma cienti.
Divitibus reſponſa dabit Phryx augur, & Indus
Conductus, dabit aſtrorum mundique peritus,
Atque aliquis ſenior, qui publica fulgura curat.
Plebeium in circo poſitum eſt, & in aggere fatum:
Quæ nudis longum oſtendit cervicibus aurum,
Conſulit ante Phalas, delphinorumque columnas,
An ſaga vendenti nubat caupone relicto.
Hæ tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omneis
Nutricis tolerant fortuna urgente labores:
Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
Tantum artes hujus tantum medicamina poſſunt.
Quæ ſterileis facit, atq; homines in ventre necandos

Con-

Conducit: gaude infeiix, atque ipſe bibendum
Porrige quidquid erit: nam ſi diſtendere vellet,
Et vexare uterum pueris ſalientibus, eſſes
Æthiopis fortaſſe pater; mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
Tranſeo ſuppoſitos,& gaudia, votaque ſæpe
Ad ſpurcos decepta lacus, atque inde peritos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos. Stat Fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus: hos fovet omneis,
Involvitque ſinu; domibus tunc porrigit altis,
Secretumque ſibi mimum parat: hos amat, his ſe
Ingerit, utque ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos adfert cantus, hic Theſſala vendit
Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti;
Et ſolea pulſare caput. Quod deſipis, inde eſt,
Inde animi caligo, & magna oblivo rerum,
Quas modo geſſiſti, tamen hoc tolerabile, ſi non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli
Infudit. Quæ non faciet, quod Principis uxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant;
Non aliter, quam ſi feciſſet Juno maritum
Inſanum. Minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus: ſiquidem unius præcordia preſſit
Ille ſenis, tremulumque caput deſcendere juſſit
In cœlum, & longam manantia labra ſalivam.
Hæc poſcit ferrum, atque ignes, hæc potio torquet:
Hæc lacerat mixtos equitum cum ſanguine patres.
Tanti partus equæ, quanti una venefica conſtat.
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet: jam jam privignum occidere fas eſt.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas, & nulli credite menſæ:
Livida materno fervent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa,
Quæ peperit; timidus prægustet pocula pappas.

Fingimus

Fingimus hæc, altum Satyra ſumente cothurnum
Scilicet, & finem egreſſi, legemque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignorum Rutulis, cœloque Latino.
Nos utinam vani: ſed clamat Pontia, feci,
Confiteor; pueriſque meis aconita paravi,
Quæ deprenſa patent: facinus tamen ipſa peregi.
Tune duos una ſæviſſima vipera cœna?
Tune duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent.
Credamus tragicis, quidquid de Colchide torva
Dicitur, & Progne. Nil contra conor, & illæ
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus: ſed
Non propter nummos. Minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum; rabie jecur incendente feruntur
Præcipites, ut ſaxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit:
Illam ego non tulerim, quæ computat, & ſcelus in-
Sana facit. Spectant ſubeuntem fata mariti (gens
Alceſtim, &, ſimilis ſi permutatio detur,
Morte viri cupient animam ſervare catellæ.
Occurrunt multæ tibi Belides, atque Eriphylæ:
Mane Clitemnæſtram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Inſulſam, & fatuam dextra, lævaque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ;
Sed tamen & ferro, ſi præguſtaret Atrides
Pontica ter victi cautus medicamina Regis.

SATYRA VII.

ET ſpes, & ratio ſtudiorum in Cæſare tantum;
Solus enim triſtes hac tempeſtate Camœnas
Reſpexit, cum jam celebres, notique poëtæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent; nec fœdum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum, deſertis Aganippes

Val-

Vallibus, eſuriens migraret in atria Cleio.
Nam, ſi Pieria quadrans tibi nullus in arca
Oſtendatur, ames nomen victumque Machæræ;
Et vendas potius, commiſſa quod auctio vendit
Stantibus; œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas,
Halcyonem Bacchi, Thebas, & Terea Fauſti.
Hoc ſatius, quam ſi dicas ſub judice, vidi,
Quod non vidiſti: faciant equites Aſiani,
Quanquam & Cappadoces faciant, equiteſq; Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen ſtudiis indignum ferre laborem
Cogetur poſthac, nectit quicunque canoris
Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
Hoc agite ô juvenes; circumſpicit, & ſtimulat vos,
Materiamque ſibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præſidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur; lignorum aliquid poſce ocyus, & quæ
Componis, dona Veneris, Theleſine, marito;
Aut claude, & poſitos tinea pertunde libellos.
Frange miſer calamos, vigilataque prælia dele,
Qui facis in parva ſublimia carmina cella.
Ut dignus venias hederis, & imagine macra.
Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare diſertos,
Ut pueri Junonis avem: ſed defluit ætas
Et pelagi patiens, & caſſidis, atque ligonis.
Tædia tunc ſubeunt animos, tunc ſeque, ſuamque
Terpſichoren odit facunda & nuda ſenectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iſte,
Quem colis, & Muſarum & Apollinis æde relicta;
Ipſe facit verſus, atque uni cedit Homero
Propter mille annos. At ſi dulcedine famæ
Succenſus recites, Maculonus commodat ædes;
Hæc longe ferrata domus ſervire jubetur,
In qua ſollicitas imitatur janua portas:
Scit dare libertos extrema in parte ſedentes

Or-

Ordinis, & magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
Ducimus, & littus sterili versamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali; tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes, & ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale moneta;
Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
Fontibus Aonidum. Neque enim cantare sub antro
Pierio, thyrsumve potest contingere mœsta
Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: satur est, cum dicit Horatius, ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, & dominis Cyrrhæ Nysæque feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus & equos faciesque Deorum
Aspicere, & qualis Rutulum confundat Erynnis.
Nam si Virgilio puer, & tolerabile deesset
Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri;
Surda nihil gemeret grave buccina. Poscimus, ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cujus & alveolos, & lænam pignerat Atreus?
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico;
Quintillæ quod donet, habet; nec defuit illi
Unde emeret multa pascendum carne leonem
Jam domitum: constat leviori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Sarrano, tenuique Saleio

Gloria

Gloria quantalibet quid erit, ſi gloria tantum eſt?
Curritur ad vocem jucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promiſitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur: ſed, cum fregit ſubſellia verſu,
Eſurit, intactam Paridi niſi vendat Agaven.
Ille & militiæ multis largitur honorem.
Semeſtri vatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio: tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas;
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen invideas vati, quem pulpita paſcunt.
Quis tibi Mecænas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, & vinum toto neſcire Decembri.
Veſter porro labor fœcundior, hiſtoriarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atque olei plus:
Namque oblita modi milleſiama pagina ſurgit
Omnibus, & creſcit multa damnoſa papyro.
Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde ſeges? terræ quis fructus apertæ?
Quis dabit hiſtorico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignavum, quod lecto gaudet, & umbra.
Dic igitur, quid cauſſidicis civilia præſtent
Officia, & magno comites in faſce libelli?
Ipſi magna ſonant: ſed tunc, cum creditor audit,
Præcipue, vel, ſi tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immenſa cavi ſpirant mendacia folles,
Conſpuiturque ſinus: veram deprendere meſſem
Si libet; hinc centum patrimonia cauſſidicorum,
Parte alia ſolum ruſſati pone Lacertæ.
Conſedere Duces: ſurgis tu pallidus Ajax

Dicturus dubia pro libertate, bubulco
Judice: rumpe miſer tenſum jecur, ut tibi laſſo
Figantur virides, ſcalarum gloria, palmæ.
Quod vocis pretium? ficcus petaſunculus, & vas
Pelamydum; aut veteres Maurorum epimenia bulbi;
Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ,
Si quater egiſti; ſi contigit aureus unus,
Inde cadunt partes ex fœdere pragmaticorum.
Æmilio dabitur, quantum petet; & melius nos
Egimus: hujus enim ſtat currus aheneus, alti
Quadrijuges in veſtibulis, atque ipſe feroci.
Bellatore ſedens curvatum haſtile minatur
Eminus, & ſtatua meditatur prœlia luſca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit: exitus hic eſt
Tongilli, magno cum rhinocerote lavari
Qui ſolet, & vexat lutulenta balnea turba,
Perque forum juvenes longo premit aſſere Medos,
Emturus pueros, argentum murrhina, villas.
Spondet enim Tyrio ſtlataria purpura filo.
Et tamen eſt illis hoc utile: Purpura vendit
Cauſſidicum, vendunt amethyſtina. convenit illis
Et ſtrepitu, & facie majoris vivere cenſus.
Sed finem impenſæ non ſervat prodiga Roma.
Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
Reſpicit hæc primum, qui litigat, an tibi ſervi
Octo, decem comites, an poſt te ſella, togati
Ante pedes. Ideo conducta Paullus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris quam Coſſus agebat,
Quam Baſilus. Rara in tenui facundia panno.
Quando licet Baſilo flentem producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula cauſſidicorum
Africa, ſi placuit mercedem ponere linguæ.
Declamare doces, (ô ferrea pectora) Vetti,
Cum perimit ſævos claſſis numeroſa tyrannos.

Nam

Nam quæcunque ſedens modo legerat, hæc eadem ſtans
Profert, atque eadem cantabit verſibus iiſdem,
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis color, & quod ſit cauſſæ genus, atq; ubi ſumma
Quæſtio, quæ veniant diverſa parte ſagittæ;
Scire volunt omnes, mercedem ſolvere nemo.
Mercedem appellas? quid enim ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod læva in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadico juveni; cujus mihi ſexta
Quaque die miſerum diruſ caput Hannibal implet;
Quidquid id eſt, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis, an poſt nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempeſtate cohorteis.
Quantum vis ſtipulare, & protinus accipe quod do,
Ut toties illum pater audiat. Aſt alii ſex,
Vel plures uno conclamant ore Sophiſtæ,
Et veras agitant lites; raptore relicto,
Fuſa venena ſilent, malus ingratuſq; maritus,
Et quæ jam veteres ſanant mortaria cæcos.
Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra movebunt
Conſilia, & vitæ diverſum iter ingredietur,
Ad pugnam qui rhetorica deſcendit ab umbra,
Summula ne pereat, qua vilis teſſera venit
Frumenti; quippe hæc merces lautiſſima, tenta
Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Lautorum pueros, artem ſcindens Theodori.
Balnea ſexcentis, & pluris porticus, in qua
Geſtetur dominus, quoties pluit: anne ſerenum
Exſpectet, ſpargatque luto jumenta recenti?
Hic potius: namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat cœnatio ſolem.
Quanticunque domus, veniet qui fercula docte
Componit, veniet qui pulmentaria condit.
Hos inter ſumptus ſeſtertia Quintiliano
Ut multum duo ſufficient. Res nulla minoris

Conſtabit patri, quam filius. Unde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus? exempla novorum
Fatorum tranſi: felix, & pulcher, & acer:
Felix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ:
Felix, orator quoque maximus, & jaculator;
Et ſi perfrixit, cantat bene. Diſtat enim, quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem.
Si Fortuna volet, fies, de rhetore conſul:
Si volet hæc eadem, fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
Sidus, & occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.
Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
Pœnituit multos vanæ, ſteriliſque cathedræ;
Sicut Thraſymachi probat exitus atque Secundi
Carinatis: & hunc inopem vidiſtis, Athenæ,
Nil præter gelidas auſæ conferre cicutas.
Dii majorum umbris tenuem, & ſine pondere terram.
Spiranteſque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco. Metuens virgæ jam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus: & cui non tunc
Eliceret riſum citharœdi cauda magiſtri?
Sed Rufum, atque alios cædit ſua quemq; juventus:
Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctique Palæmonis affert,
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc
Quodcunq; eſt (minus eſt autem quam rhetoris æra)
Diſcipuli cuſtos præmordet Acœnonetus,
Et qui diſpenſat, frangit ſibi, Cede, Palæmon,
Et patere inde aliquid decreſcere (non aliter quam
Inſtitor hybernæ tegetis, niveique cadurci)
Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sediſti,

Sediſti, qua nemo faber, qua nemo ſederet
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dummodo non pereat totidem olfeciſſe lucernas
Quot ſtabant pueri, cum totus decolor eſſet
Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat. Sed vos ſævas imponite leges,
Ut præceptori verborum regula conſtet;
Ut legat hiſtorias, autores noverit omnes
Tanquam ungues, digitoſque ſuos; ut forte rogatus,
Dum petit aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchiſæ, nomen, patriamque novercæ
Anchemoli, dicat quot Aceſtes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut ſi quis cera vultum facit: exigite, ut ſit
Ipſe pater cœtus. Non eſt leve tot puerorum
Obſervare manus, oculoſque pedeſque vagantes.
Hæc, inquit, cures; & cum ſe verterit annus,
Accipe, victori populus quod poſtulat aurum.

SATYRA VIII.

STemmata quid faciunt? quid prodeſt, Pontice longo
Sanguine cenſeri; pictoſque oſtendere vultus
Majorum, & ſtantes in curribus Æmilianos;
Et Curios jam dimidios, naſumque minorem
Corvini, & Galbam auriculis naſoque carentem?
Quis fructus, generis tabula jactare capaci
Corvinum, & poſthac multa deducere virga
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
Tot bellatorum, ſi luditur alea pernox
Ante Numantinos; ſi dormire incipis ortu
Luciferi, quo ſigna duces, & caſtra movebant?
Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara

Natus in Herculeo Fabius lare; ſi cupidus, ſi
Vanus, & Euganea quantumvis mollior agna?
Si tenerum attritus Catinenſi pumice corpus,
Squallentes traducit avos; emptorque veneni
Frangenda miſeram funeſtat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria; Nobilitas ſola eſt atque unica virtus.
Paulus, vel Coſſus, vel Druſus moribus eſto;
Hos ante effigies majorum pone tuorum:
Præcedant ipſas illi te conſule virgas.
Prima mihi debes animi bona: ſanctus haberi,
Juſtitiæque tenax factis dictiſque mereris;
Agnoſco procerem: ſalve Getulice, ſeu tu
Syllanus, quocunque alio de ſanguine, rarus
Civis, & egregius patriæ contingis ovanti.
Exclamare libet, populus quod clamat Oſiri
Invento. Quis enim generoſum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Inſignis? nanum cujuſdam, Atlanta vocamus;
Æthiopem cygnum; parvam extortamque puellam,
Europen; canibus pigris ſcabieque vetuſta
Lævibus, & ſiccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, ſi quid adhuc eſt
Quod fremit in terris violentius: Ergo cavebis,
Et metues, ne tu ſic Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui, tecum eſt mihi ſermo, Rubelli
Plane; tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam
Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes,
Ut te conciperet, quæ ſanguine fulget Iuli,
Non quæ ventoſo conducta ſub aggere texit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis;
Aſt ego Cecropides: vivas, & originis hujus
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies; ſolet hic defendere cauſas
Nobilis indocti; veniet de plebe togata

Qui

Qui juris nodos, & legum ænigmata ſolvat.
Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
Cuſtodes aquilas, armis induſtrius: at tu
Nil niſi Cecropides, truncoque ſimillimus Hermæ:
Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quam quod
Illi marmoreum caput eſt, tua vivit imago.
Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
Quis generoſa putet, niſi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Fervet, & exultat rauco victoria circo.
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cujus
Clara fuga ante alios, & primus in æquore pulvis:
Sed venale pecus, Corithæ poſteritas &
Hirpini, ſi rara jugo victoria ſedit.
Nil ibi majorum reſpectus, gratia nulla
Umbrarum: dominos pretiis mutare jubentur
Exiguis, tritoque trahunt epirhedia collo
Segnipedes, dignique molam verſare Nepotis.
Ergo ut miremur te, non tua, primùm aliquid da
Quod poſſim titulis incidere, præter honores,
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit, & inflatum, plenumque Nerone propinquo.
Rarus enim ferme ſenſus communis in illa
Fortuna. Sed te cenſeri laude tuorum,
Pontice, noluerim, ſic ut nihil ipſe futuræ
Laudis agas. Miſerum eſt aliorum incumbere famæ;
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas deſiderat ulmos.
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer: ambiguæ ſi quando citabere teſtis
Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut ſis
Falſus, & admoto dictet perjuria tauro;
Summum crede nefas animam præferre pudori;
Et propter vitam vivendi perdere cauſas.
Dignus morte perit, cœnet licet oſtrea centum
Gaurana, & Coſini toto mergatur aheno.

Expectata diu tandem provincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ fræna modumque,
Pone & avaritiæ; miſerere inopum ſociorum.
Oſſa vides regum vacuis exhauſta medullis.
Reſpice quid moneant leges, quid curia mandet,
Præmia quanta bonos maneant; quam fulmine juſto
Et Capito & Numitor ruerint damnante ſenatu,
Piratæ Cilicum. Sed quid damnatio confert,
Cum Panſa eripiat quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem, Chærippe, tuis circumſpice pannis,
Jamque tace: furor eſt poſt omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
Damnorum, ſociis florentibus, & modo victis:
Plena domus tunc omnis, & ingens ſtabat acervus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa;
Et cum Parrhaſii tabulis, ſigniſque Myronis
Phidiacum vivebat ebur, nec non Polycleti
Multus ubique labor; raræ ſine Mentore menſæ.
Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres: referebant navibus altis
Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.
Nunc ſociis juga pauca boum, & grex parvus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello;
Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum,
Si quis in ædicula Deus unicus: hæc etenim ſunt
Pro ſummis, nam ſunt hæc maxima. Deſpicias tu
Forſitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum;
Deſpicias merito: quid reſinata juventus,
Cruraque totius facient tibi lævia gentis?
Horrida vitanda eſt Hiſpania, Gallicus axis,
Illyricumque latus; parce & meſſoribus illis,
Qui ſaturant urbem circo ſcenæque vacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius diſcinxerit Afros?
Curandum in primis, ne magna injuria fiat

For-

Fortibus & miſeris: tollas licet omne quod uſquam eſt
Auri atque argenti, ſcutum gladiumque relinques,
Et jacula, & galeam: ſpoliatis arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui, non eſt ſententia: verum
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi ſancta cohors comitum, ſi nemo tribunal
Vendit acerſecomes, ſi nullum in conjuge crimen,
Nec per conventus, nec cuncta per oppida curvis
Unguibus ire parat nummos raptura Celæno:
Tunc licet à Pico numeres genus; altaque ſi te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter majores, ipſumque Promethea ponas:
De quocunque voles proavum tibi ſumito libro.
Quod ſi præcipitem rapit ambitus, atque libido,
Si frangis virgas ſociorum in ſanguine, ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures:
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
Quò mihi te, ſolitum falſas ſignare tabellas
In templis, quæ fecit avus, ſtatuamque parentis
Ante triumphalem? quò, ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Præter majorum cineres atque oſſa, volucri
Carpento rapitur pinguis Damaſippus; & ipſe,
Ipſe rotam ſtringit multo ſufflamine conſul:
Nocte quidem; ſed luna videt, ſed ſidera teſtes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damaſippus luce flagellum
Sumet, & occurſum nuſquam trepidabit amici
Jam ſenis, ac virga prior innuet, atque maniplos
Solvet, & infundet jumentis hordea laſſis.
Interea dum lanatas, torvumque juvencum
More Numæ cedit Jovis ante altaria, jurat
Hipponam, & facies olida ad præſepia pictas.

Sed cum privileges placet inſtaurare popinas,
Obvius aſſiduo Syrophœnix udus amomo
Currit, Idumæa Syrophœnix incola portæ
Hoſpitis affectu dominum regemque ſalutat;
Et cum venali Cyane ſuccincta lagena.
Defenſor culpæ dicet mihi; fecimus & nos
Hæc juvenes, eſto: deſiſti nempe, nec ultra
Foviſti errorem: Breve ſit quod turpitur audes.
Quædam cum prima reſecentur crimina barba,
Indulge veniam pueris. Damaſippus ad illos
Thermarum calices, inſcriptaque lintea vadit,
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Amnibus,& Rheno, atque Iſtro: præſtare Neronem
Securum valet hæc ætas. Mitte Oſtia, Cæſar,
Mitte; ſed in magna legatum quære popina:
Invenies aliquo cum percuſſore jacentem,
Permiſtum nautis, aut fabribus, aut fugitivis,
Inter carnifices, & fabros ſandapilarum,
Et reſupinati ceſſantia tympana Galli;
Æqua ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec menſa remotior ulli.
Quid facias talem ſortitus, Pontice, ſervum?
Nempe in Lucanos, aut Tuſca ergaſtula mittas.
At vos, Trojugenæ, vobis ignoſcitis, & quæ
Turpia cerdoni, Voleſos Brutoſque decebunt.
Quid ſi nunquam adeo fœdis, adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora ſuperſint?
Conſumptis opibus vocem. Damaſippe, locaſti
Sipario, clamoſum ageres ut phaſma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Indice me, dignus vera cruce. Nec tamen ipſi
Ignoſcas populo; populi frons durior hujus,
Qui ſedet, & ſpectat triſcurria patritiorum.
Planipides audit Fabios, ridere poteſt qui
Mamercorum alapas. Quanti ſua funera vendant,
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celſi prætoris vendere ludis.

Finge

Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone
Quid ſatius? mortem ſic quiſquam exhorruit, ut ſi
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe mimus
Nobilis, hic ultra quid erit niſi ludus? & illud
Dedecus urbis habes; nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce ſupina:
Damnat enim tales habitus, & damnat & odit:
Nec galea frontem abſcondit: movet ecce trident em;
Poſtquam vibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad ſpectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoſcendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat, & longo jactetur ſpira galero.
Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho juſſus pugnare ſecutor.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubiter Senecam præferre Neroni?
Cujus ſupplicio non debuit una parari
Simia, nec ſerpens unus, nec culeus unus.
Par Agamemnonidæ crimen: ſed cauſa facit rem
Diſſimilem: quippe ille deis autoribus ultor
Patris erat cæſi media inter pocula; ſed nec
Electræ jugulo ſe polluit, aut Spartani
Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
Miſcuit, in ſcena nunquam cantavit Oreſtes,
Troïca non ſcripſit, quid enim Virginius armis
Debuit ulciſci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam ſæva, crudaque tyrannide fecit?
Hæc opera, atque hæ ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita cantu
Proſtitui, Graiæque apium meruiſſe coronæ.
Majorum effigies habeant inſignia vocis:
Ante pedes Domiti longum tu pone Thyeſtæ
Syrma, vel Antigones, ſeu perſonam Menalippes,

Et

Et de marmoreo citharam ſuſpende Coloſſo,
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi
Inveniet quicquam ſublimius? arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus, templiſq; paraſtis;
Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores
Auſi, quod liceat tunica punire moleſta:
Sed vigilat Conſul, vexillaque veſtra coercet
Hic novus Arpinas ignobilis, & modo Romæ
Municipalis eques galeatum ponit ubique
Præſidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli, quantum non Leucade, quantum
Theſſaliæ campis Octavius abſtulit udo
Cædibus aſſiduis gladio: ſed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes, alieno laſſus aratro:
Nodoſam poſt hæc frangebat vertice vitem,
Si lentus pigra muniret caſtra dolabra:
Hic tamen & Cimbros, & ſumma pericula rerum
Excipit, & ſolus trepidantem protegit urbem.
Atque ideo poſtquam ad Cimbros ſtragemque volabant,
Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi;
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.
Plebejæ Deciorum animæ, plebeja fuerunt
Nomina; pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxiliis, atque omni plebe Latina,
Sufficiunt diis infernis, terræque parenti.
Pluris enim Decii, quam qui ſervantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et faſces meruit, regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exulibus juvenes ipſius Conſulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate decebat,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ

Impe-

Imperii fines Tyberinum virgo natavit.
Occulta ad patres produxit crimina ſervus
Matronis lugendus: at illos verbera juſtis
Afficiunt pœnis, & legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Æacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas;
Quam te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeque revolvas
Nomen, ab infami gentem deducis aſylo:
Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo.

SATYRA IX.

SCire velim quare toties mihi, Nævole, triſtis
Occurras fronte obducta, ceu Marſya victus.
Quid tibi cum vultu qualem deprenſus habebit;
Et colapho cæſus, qui lambit cruſtula, ſervus?
Non erat hac facie miſerabilior Creperejus
Pollio, qui triplicem uſuram præſtare paratus
Circuit, & fatuos non invenit, unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conviva joco mordente facetus,
Et ſalibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contra; vultus gravis, horrida ſiccæ
Sylva comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præſtabat calidi circumlita faſcia viſci,
Sed fruticante pilo neglecta, & ſqualida crura.
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domeſtica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia: ſumit utrumque
Inde habitum facies: igitur flexiſſe videris
Propoſitum, & vitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanum Iſidis, & Ganymedem
Pacis, & advectæ ſecreta palatia matris,

Et

Et Cererem (nam quo non proſtat fœmina templo?)
Notior Auſidio mœchus. Scelerare ſolebas,
Utile & hoc multis vitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium: pingues aliquando lacernas,
Munimenta togæ, duri craſſique coloris,
Et male percuſſas textoris pectine Galli,
Accipimus; tenue argentum venæque ſecundæ.
Fata regunt homines, fatum eſt quoque crimine in illo.
Quod tamen ulterius monſtrum, quam mollis avara?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tuliſti.
Computat atque calet: ponatur calculus, adſint
Cum tabula pueri, numera ſeſtertia quinque
Omnibus in rebus: numerentur deinde labores.
Dic paſſer, cui tot montes, tot prædia ſervas
Appula, tot milvos intra tua paſcua laſſos?
Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
Suſpectumque jugum Cumis, & Gaurus inanis.
Nam quis plura linit victuro dolia muſto?
Quantum erat exhauſti corpus donare clientis
Jugeribus paucis? meliuſne hic ruſticus infans,
Cum matre, & caſulis, & cum luſore catello,
Cymbala pulſantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poſcis, ait; ſed penſio clamat,
Poſce; ſed appellat puer unicus, (ut Polyphemi
Lata acies per quam ſolers evaſit Ulyſſes)
Alter emendus erit, namque hic non ſufficit; ambo
Paſcendi, quid agam bruma ſpirante? quid, oro,
Quid dicam ſcapulis ſervorum menſe Decembri,
Et pedibus? durate, atque expectate cicadas?
Verùm ut diſſimules, moneo: ſit juſta doloris,
Nævole, cauſa tui; tamen hanc celare memento,
Et tacitus mœſtas intra te fige querelas.
Quæ modo ſecretum commiſerat, ardet, & odit,
Tanquam prodideris quicquid ſcis: ſumere ferrum,
Fuſte aperire caput, candelam apponere valvis
Non dubitat, nec contemnas, aut deſpicias, quod

His

His opibus nunquam cara eſt annona veneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
At Corydon, Corydon, ſecretum divitis ullum
Eſſe poteſt? ſervi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, & poſtes, & marmora, claude feneſtras,
Vela tegant rimas, junge oſtia, tollito lumen
E medio, diſclude omnes, prope nemo recumbat;
Quod tamen ad cantum galli facit illa ſecundum,
Proximus ante diem caupo ſciet; audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores: quod enim dubitant componere crimen
In dominas, quoties rumoribus ulciſcuntur
Verbera? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miſeram vinoſus inebriet aurem.
Illos ergo roges fruſtra, qui prodere malunt
Arcanum, quam ſubrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Lanfella bibebat.
Vivendum recte cum propter plurima, tum de his
Præcipue cauſis, ut linguas mancipiorum
Contemnas. Nam lingua mali pars peſſima ſervi.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, & ære.
Idcirco ut poſſim linguam contemnere ſervi,
Utile conſilium modo, ſed commune, dediſti.
Nunc mihi quid ſuades poſt damnum temporis, & ſpes
Deceptas: feſtinat enim decurrere velox
Floſculus anguſtæ, miſeræque breviſſima vitæ
Portio: dum bibimus dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
O parvi, noſtrique lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui ſoleo exornare corona:
Quando ego figam aliquid quo ſit mihi tuta ſenectus
A tegete & baculo? viginti millia, fœnus
Pignoribus poſitis, argenti vaſcula puri,
Sed quæ Fabricius cenſor notet, & duo ſortes

De

De grege Mœsorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curvus cœlator, & alter
Qui multas facies pingat cito ; sufficient hæc,
Quando ego pauper ero : votum miserabile, nec spes
His saltem ; nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de nave petitas.
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

SATYRA X.

OMnibus in terris, quæ sunt à Gadibus usque
Auroram, & Gangem, pauci dignoscere possunt
Vera bona, atque illis multum diversa, remota
Erroris nebula, quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Evertere domos totas optantibus ipsis
Dii faciles : nocitura toga, nocitura petuntur
Militia : torrens dicendi copia multis
Et sua mortifera est facundia : viribus ille
Confisus periit, admirandisque lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exsuperans patrimonia census,
Quanto delphinis balæna Britannica major.
Temporibus diris igitur, jussuque Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædivitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors : rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti vascula puti,
Nocte iter ingressus, gladium contumque timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota, & cunctis notissima templis,
Divitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto

Nostra

Noſtra ſit arca foro: ſed nulla aconita bibuntur
Fictilibus; tunc illa time, cum pocula ſumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Jamne igitur laudas, quod de ſapientibus alter
Ridebat, quoties à limine moverat unum
Protuleratque pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuivis rigidi cenſura cachinni:
Mirandum eſt unde ille oculis ſuffecerit humor.
Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus, quanquam non eſſent urbibus illis
Prætexta, & trabeæ, faſces, lectica, tribunal.
Quid ſi vidiſſet prætorem in curribus altis
Extantem, & medio ſublimem in pulvere circi,
In tunica Jovis, & pictæ ſarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto cervix non ſufficit ulla?
Quippe tenet ſudans hanc publicus, & (ſibi conſul
Ne placeat) curru ſervus portatur eodem.
Da nunc & volucrem, ſceptro quæ ſurgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, & niveos ad fræna Quirites,
Defoſſa in loculis quos ſportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam riſus invenit ad omnes
Occurſus hominum; cujus prudentia monſtrat
Summos poſſe viros, & magna exempla daturos,
Vervecum in patria, craſſoque ſub aere naſci.
Ridebat curas, necnon & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cum fortunæ ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumq; oſtenderet unguem.
Ergo ſupervacua hæc, aut pernicioſa petuntur,
Propter quæ fas eſt genua incerare Deorum.
Quoſdam præcipitat ſubjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque inſignis honorum
Pagina; deſcendunt ſtatuæ, reſtemque ſequuntur:
Ipſas deinde rotas bigarum impacta ſecuris
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis.
Jam ſtridet ignes, jam follibus atque caminis

Ardet

Ardet odoratum populo caput, & crepat ingens
Sejanus: deinde ex facie toto orbe ſecunda
Fiunt urceoli, pelves, ſartago, patellæ.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
Cretatumque bovem; Sejanus ducitur unco
Spectandus: gaudent omnes; quæ labra! quis illi
Vultus erat! nunquam, ſi quid mihi credis, amavi
Hunc hominem, ſed quo cecidit ſub crimine? quiſnam
Delator? quibus indiciis, quo teſte probavit?
Nil horum; verboſa & grandis epiſtola venit
A Capreis, bene habet, nil plus interrogo, ſed quid
Turba Remi? ſequitur fortunam, ut ſemper, & odit
Damnatos, idem populus, ſi Nortia Tuſco
Faviſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hac ipſa Sejanum diceret hora
Auguſtum, jam pridem, ex quo ſuffragia nulli
Vendimus, effugit curas: nam qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem, & Circenſes, perituros audio multos:
Nil dubium, magna eſt fornacula, pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
Quam timeo victus ne pœnas exigat Ajax,
Ut male defenſus! curramus præcipites, &
Dum jacet in ripa, calcemus Cæſaris hoſtem.
Sed videant ſervi, ne quis neget, & pavidum in jus
Cervice aſtricta dominum trahat, hi ſermones
Tunc de Sejano, ſecreta hæc murmura vulgi.
Viſne ſalutari ſicut Sejanus? habere
Tantundem? atque illi ſellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis, anguſta Caprearum in rupe ſedentis
Cum grege Chaldæo? vis certæ pila cohortis,
Egregios equites, & caſtra domeſtica? quid ni
Hæc cupias? &, Qui nolunt occidere quenquam,
Poſſe volunt. Sed quæ præclara, & proſpera tanti,

Ut

Ut rebus lætis par ſit menſura malorum?
Hujus qui trahitur prætextam ſumere mavis,
An Fidenarum Gabiorumque eſſe poteſtas?
Et de menſura jus dicere? vaſa minora
Frangere, pannoſus vacuis ædilis Ulubris?
Ergo quid optandum foret, ignoraſſe fateris
Sejanum: nam qui nimios obtabat honores,
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat
Excelſæ turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, & impulſæ præceps immane ruinæ.
Quid Craſſos, quid Pompeios evertit, & illum
Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Ceteris ſine cæde & ſanguine pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.
Eloquium ac famam Demoſthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quiſquis adhuc uno partam colit aſſe Minervam;
Quem ſequitur cuſtos anguſtæ vernula capſæ:
Eloquio ſed uterque perit orator: utrumque
Largus & exundans letho dedit ingenii fons.
Ingenio manus eſt, & cervix cæſa; nec unquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.
O fortunatam natam me conſule Romam!
Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet. Ridenda poëmata malo,
Quam te conſpicuæ divina Philippica famæ,
Volveris à prima quæ proxima, lævus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem fræna theatri.
Diis ille adverſis genitus, fatoque ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladioſque parante
Incude, & luteo Vulcano ad rhetora miſit.
Bellorum exuviæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de caſſide buccula pendens,

Et

Et curtum temone jugum, victæque triremis
Apluſtre, & ſummo triſtis captivus in arcu,
Humanis majora bonis creduntur: ad hæc ſe
Romanus, Graiuſque, ac barbarus induperator
Erexit: cauſas diſcriminis, atque laboris
Inde habuit. Tanto major famæ ſitis eſt, quam
Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipſam;
Præmia ſi tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, titulique cupido
Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ
Diſcutienda valent ſterilis mala robora ficus:
Quandoquidem data ſunt ipſis quoq; fata ſepulchris.
Expende Annibalem: quot libras in duce ſummo
Invenies? hic eſt, quem non capit Africa, Mauro
Perfuſa Oceano, Niloque admota tepenti:
Rurſus ad Æthiopum populos, altoſque elephantos,
Additur imperiis Hiſpania. Pyrenæum
Tranſilit: oppoſuit natura Alpemque nivemque;
Diduxit ſcopulos, & montem rupit aceto.
Jam tenet Italiam; tamen ultra pergere tendit.
Actum, inquit, nihil eſt, niſi Pœno milite portas
Frangimus, & media vexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Getula Ducem portaret bellua luſcum!
Exitus ergo quis eſt? ô gloria! vincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
Miranduſque cliens ſedet ad prætoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miſcuit olim,
Non gladii, non ſaxa dabunt, non tela; ſed ille
Cannarum vindex, ac tanti ſanguinis ultor
Annulus. I demens, & ſævas curre per Alpes,
Ut pueris placeas, & declamatio fias.
Unus Pellæo juveni non ſufficit orbis;
Æſtuat infelix anguſto limite mundi,
Ut Gyaræ clauſus ſcopulis, parvaque Seripho.

Cum

Cum tamen à figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. Creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
Audet in historia, constratum classibus iisdem,
Suppositumque rotis solidum mare; credimus altos
Defeciſſe amnes, epotaque flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quæ Soſtratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum atque Eurum solitus sævire flagellis,
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum?
Mitius id sine, quod non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam vellet servire Deorum?
Sed qualis rediit? nempe una nave, cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadavera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ, multos da, Jupiter, annos:
Hoc tecto vultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quam continuis, & quantis longa senectus
Plena malis? deformem, & tetrum ante omnia vultum,
Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesque genas, & tales aspice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In vetula scalpit jam mater simia bucca.
Plurima sunt juvenum discrimina: pulchrior ille
Hoc, atque ille alio: multum hic robustior illo;
Una senum facies: cum voce trementia labra,
Et jam læve caput, madidique infantia nasi.
Frangendus misero gingiva panis inermi;
Usque adeo gravis uxori, natisque, sibique,
Ut captatori moveat fastidia Cosso.
Non eadem vini atque cibi, torpente palato,
Gaudia: nam dudum gustus perit, aspice partis
Nunc damnum alterius: nam quæ cantante voluptas,
Sit licet eximius citharœdus, sive Seleucus,

Et

Et quibus aurata mos eſt fulgere lacerna?
Quid refert, magni ſedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus eſt, ut ſentiat auris
Quem dicat veniſſe puer, quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido jam corpore ſanguis
Febre calet ſola: circumſilit, agmine facto,
Morborum omne genus; quorum ſi nomina quæras,
Promptius expediam, quot amaverit Hippia mœchos,
Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno,
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus
Pupillos; citiùs, quot villas poſſideat nunc,
Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis: ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis invidet: hujus
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater jejuna, ſed omni
Membrorum damno major dementia, quæ nec
Nomina ſervorum, nec vultum agnoſcit amici,
Cum quo præterita cœnavit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit: nam codice ſævo
Hæredes vetat eſſe ſuos; bona tota feruntur
Ad Phialen, multis in fornice quæ ſtetit annis.
Ut vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Conjugis & fratris, plenæque ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diu viventibus, ut renovata
Semper clade domus, multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore, & nigra veſte ſeneſcant.
Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero)
Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ:
Felix nimirum, qui tot per ſecula mortem
Diſtulit, atque ſuos jam dextra computat annos,
Quique novum toties muſtum bibit, oro, parumper

Attendas,

Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, & nimio de ſtamine, cum videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni
Quiſquis adeſt ſocio, cur hæc in tempora duret?
Quod facinus dignum tam longo admiſerit ævo?
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem:
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troja Priamus veniſſet ad umbras,
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lachrymas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaque Polyxena palla;
Si foret extinctus diverſo tempore, quo non
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Everſa, & flammis Aſiam ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue & miſerabile collum
Præbet, ab ingrato jam faſtiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis: ſed torva canino
Latravit rictu, quæ poſt hunc vixerat, uxor.
Feſtino ad noſtros; & regem tranſeo Ponti,
Et Crœſum, quem vox juſti facunda Solonis
Reſpicere ad longæ juſſit ſpatia ultima vitæ.
Exilium, & carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis,
Hinc cauſas habuere, quid illo cive tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circumducto captivorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalaſſet opimam,
Cum de Teutonico vellet deſcendere curru?
Provida Pompeio dederat Campania febres
Optandas; ſed multæ urbes, & publica vota
Vicerunt: igitur fortuna ipſius, & urbis,
Servatum victo caput abſtulit. Hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit; ceciditque Cethegus

In-

Integer, & jacuit Catilina cadavere toto.
Formam optat modico pueris, majore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater,
Uſque ad delicias votorum: cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipſa habuit: cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque ſuam Rutilæ dare. Filius autem
Corporis egregii miſeros trepidoſque parentes
Semper habet. Rara eſt adeo concordia formæ
Atque pudicitiæ; ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas.
Præterea caſtum ingenium, vultumque modeſto
Sanguine ferventem tribuat natura benigna
Larga manu (quid enim puero conferre poteſt plus
Cuſtode, & cura natura potentior omni?)
Non licet eſſe viros: nam prodiga caſtratoris
Improbitas ipſos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia, nullus ephebum
Deformem læva caſtravit in arce tyrannus,
Nec prætextatum mutilavit loripedem, vel
Strumoſum, atque utero pariter gibboque tumentem.
Nunc ergo juvenis ſpecie lætare tui, quem
Majora expectant diſcrimina: fiet adulter
Publicus; & pœnas metuet, quaſcunque maritis
Iratis debet: nec erit felicior aſtro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem
Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori
Conceſſit, necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus quoſdam mœchos, & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ: mox, cum dederit Servilia nummos,
Fiet & illius quam non amat, exuet omnem
Corporis ornatum ſive Hippia, ſive Catulla.
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit olim

Hip-

Hippolyto grave propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu faſtidita repulſa,
Nec Sthenobœa minus, quam Creſſa excanduit, & ſe
Concuſſere ambæ. Mulier ſæviſſima tunc eſt,
Cum ſtimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
Suadendum eſſe putes, cui nubere Cæſaris uxor
Deſtinat, optimus hic, & formoſiſſimus idem
Gentis patriciæ rapitur miſer, extinguendus
Meſſalinæ oculis: dudum ſedet illa parato
Flammeolo, Tyriuſque palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, veniet cum ſignatoribus auſpex.
Hæc tu ſecreta, & paucis commiſſa putabas:
Non niſi legitime vult nubere, quid placeat, dic:
Ni parere velis, pereundum eſt ante lucernas:
Si ſcelus admittas, dabitur mora parvula, dum res,
Nota urbi & populo, contingat principis aures.
Dedecus ille domus ſciet ultimus: interea tu
Obſequere imperio, ſi tanti eſt vita dierum
Paucorum, quicquid levius meliuſque putaris,
Præbenda eſt gladio pulchra hæc & candida cervix,
Nil ergo optabunt homines? ſi conſilium vis;
Permittes ipſis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebuſque ſit utile noſtris.
Nam pro jucundis aptiſſima quæque dabunt Dii:
Carior eſt illis homo, quam ſibi, nos animorum
Impulſu, & cæca magnaque cupidine ducti,
Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualiſque futura ſit uxor.
Ut tamen & poſcas aliquid, voveaſque ſacellis
Exta, & candiduli divina tomacula porci:
Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, & mortis terrore carentem;
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoſcunque labores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, ſævoſque labores,

Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monſtro, quod ipſe tibi poſſis dare: Semita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia: ſed te
Nos facimus, Fortuna, Deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

ATticus, eximie ſi cœnat, lautus habetur;
Si Rutilus, demens, quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
Convictus, thermæ, ſtationes, omne theatrum
De Rutilo: nam dum valida, ac juvenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumque ardens ſanguine, fertur
(Non cogente quidem, ſed nec prohibente tribuno)
Scripturus leges & regia verba laniſtæ.
Multos porro vides, quos ſæpe eluſus ad ipſum
Creditor introitum ſolet expectare macelli,
Et quibus in ſolo vivendi cauſa palato eſt.
Egregiùs cœnat, meliúſque miſerrimus horum,
Et citò caſurus jam perlucente ruina.
Interea guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obſtantibus: interius ſi
Attendas; Magis illa juvant, quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile eſt perituram arceſſere ſummam
Lancibus oppoſitis, vel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire guloſum
Fictile; ſic veniunt ad Miſcellania ludii.
Refert ergo, quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria eſt, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & à cenſu famam trahit. Illum ego jure
Deſpiciam, qui ſcit quanto ſublimior Atlas
Omnibus in Libya ſit montibus; hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata diſtet ab arca
Sacculus. E cœlo deſcendit γνῶθι σεαυτόν:
Figendum, & memori tractandum pectore, ſeu tu
Conjugium quæras, ſeu ſacri in parte Senatus

Eſſe

Eſſe velis (nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites, in qua ſe traducebat Ulyſſes
Ancipitem) ſeu tu magno diſcrimine cauſam
Protegere affectes; te conſule; dic tibi quis ſis,
Orator vehemens, an Curtius, an Matho buccæ
Noſcenda eſt menſura tuæ, ſpectandaque rebus
In ſummis minimiſque etiam cum piſcis emetur,
Ne mullum cupias, cum ſit tibi gobio tantum
In loculis, quis enim te, deficiente crumena
Et creſcente gula, manet exitus; ære paterno,
Ac rebus merſis in ventrem, fœnoris atque
Argenti gravis, & pecorum, agrorumque capacem?
Talibus à dominis poſt cuncta noviſſimus exit
Annulus, & digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſenectus.
Hi plerumque gradus: conducta pecunia Romæ,
Et coram dominis conſumitur: inde ubi paulum
Neſcio quid ſupereſt, & pallet fœnoris autor;
Qui vertere ſolum, Baias & ad Oſtia currunt.
Cedere namque foro jam non tibi deterius, quam
Exquilias à ferventi migrare Suburra.
Illè dolor ſolus patriam fugientibus, illa
Mœſtitia eſt, caruiſſe anno Circenſibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta: morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
Experiere, hodie nunquid pulcherrima dictu,
Perſice, non præſtem vita, nec moribus, & re;
Sed laudem ſiliquas, occultus ganeo: pultes
Coram aliis dictem puero, ſed in aure placentas.
Nam cum ſis conviva mihi promiſſus, habebis
Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Hoſpes, & ipſe tamen contingens ſanguine cœlum;
Alter aquis, alter flammis ad ſidera miſſus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tyburtino veniet pinguiſſimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior, inſcius herbæ,

Nec dum auſus virgas humilis mordere ſalicti,
Qui plus lactis habet, quam ſanguinis: & montani
Aſparagi, poſito quos legit villica fuſo:
Grandia præterea, tortoque calentia fœno,
Ova adſunt ipſis cum matribus: & ſervatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ:
Signinum, Syriumque pyrum de corbibus iiſdem:
Æmula Picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam
Autumnum, & crudi poſuere pericula ſucci.
Hæc olim noſtri jam luxurioſa Senatus
Cœna fuit. Curius parvo quæ legerat horto,
Ipſe focis brevibus ponebat oluſcula; quæ nunc
Squalidus in magna faſtidit compede foſſor,
Qui meminit, calidæ ſapiat quid vulva popinæ.
Sicci terga ſuis, rara pendentia crate,
Moris erat quondam feſtis ſervare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum;
Accedente nova, ſi quam dabat hoſtia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter Conſulis, atque
Caſtrorum imperiis, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas ſolito maturius ibat;
Erectum domito referens à monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
Et Scauros, & Fabricios; rigidique ſeveros
Cenſoris mores etiam collega timeret;
Nemo inter curas & ſeria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu teſtudo nataret,
Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum:
Sed nudo latere, & parvis frons ærea lectis
Vile coronati caput oſtendebat aſſelli,
Ad quod laſcivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque ſupellex.
Tunc rudis, & Graias mirari neſcius artes,
Urbibus everſis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Ut phaleris gauderet equus; cœlataque caſſis

Romu-

Romuleæ ſimulachra feræ manſueſcere juſſæ
Imperii fato, & geminos ſub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis & haſtâ,
Pendentiſque Dei, perituro oſtenderet hoſti.
Argenti quod erat, ſolis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Thuſco farrata catino
Omnia tunc; quibus invideas, ſi lividulus ſis.
Templorum quoque majeſtas præſentior, & vox
Nocte fere media, mediamque audita per urbem,
Littore ab Oceani Gallis venientibus, & diis
Officium vatis peragentibus, his monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam præſtare ſolebat
Fictilis, & nullo violatus Juppiter auro.
Illa domi natas, noſtraque ex arbore menſas
Tempora viderunt: hos lignum ſtabat in uſus,
Annoſam ſi forte nucem dejecerat Eurus.
At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas;
Nil rhombus, nil dama ſapit; putere videntur
Unguenta, atque roſæ, latos niſi ſuſtinet orbes
Grande ebur, & magno ſublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathæo bellua ſaltu,
Jam nimios, capitique graves: hinc ſurgit orexis,
Hinc ſtomacho bilis: nam pes argenteus illis
Annulus in digito quod ferreus: ergo ſuperbum
Convivam caveo, qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellæ; nec calculus ex hac
Materia: quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea. Non tamen his ulla unquam obſonia fiunt
Rancidula, haud ideo pejor gallina ſecatur.
Sed nec ſtructor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, diſcipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygargus,
Et Scythicæ volucres, & phœnicopterus ingens,
Et Getulus oryx, hebeti lautiſſima ferro.

Cæditur, & tota ſonat ulmea cœna Suburra.
Nec fruſtum capreæ ſubducere, nec latus Aphræ
Novit avis noſter tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ fruſtis imbutus ofellæ.
Plebejos calices, & paucis aſſibus emptos
Porriget incultus puer, atque à frigore tutus:
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus
Quiſquam erit, & magno, cum poſcis, poſce Latine.
Idem habitus cunctis: tonſi, erectique capilli,
Atque hodie tantum propter convivia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci;
Suſpirat longo non viſam tempore matrem,
Et caſulam, & notos triſtis deſiderat hœdos:
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales eſſe decet quos ardens purpura veſtit.
Hic tibi vina dabit diffuſa in montibus illis,
A quibus ipſe venit, quorum ſub vertice luſit:
Namq; una, atque eadem vini patria, atque miniſtri.
Forſitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat geſtire choro, plauſuque probari:
Non capit has nugas humilis domus; audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet, ille fruatur
Vocibus obſcœnis, omnique libidinis arte,
Qui Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem.
Namque ibi fortunæ veniam damus; alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus; hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
Noſtra dabunt alios hodie convivia ludos:
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales verſus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem: non fœnoris ulla
Mentio, nec prima ſi luce egreſſa, reverti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat uxor.

Pro-

Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen;
Pone domum & ſervos, & quicquid frangitur illis,
Aut perit, ingratos ante omnia pone ſodales.
Interea Megaleſiacæ ſpectacula mappæ
Idæum ſolenne colunt, ſimiliſque triumpho
Prædo caballorum prætor ſedet; ac mihi pace
Immenſæ, nimiæque licet ſi dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
Nam ſi deficeret, mœſtam attonitamque videres
Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
Conſulibus, ſpectent juvenes, quos clamor, & audax
Sponſio, queis cultæ mos aſſediſſe puellæ.
Noſtra bibat vernum contracta cuticula ſolem,
Effugiatque togam, jam nunc in balnea ſalva
Fronte licet vadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam: facere hoc non poſſis quinque diebus
Continuis, quia ſunt talis quoque tædia vitæ
Magna; voluptates commendat rarior uſus.

SATYRA XII.

NAtali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua feſtus promiſſa deis animalia ceſpes
Expectat: niveam reginæ cædimus agnam;
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura;
Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem
Tarpejo ſervata Jovi, frontemque coruſcat;
Quippe ferox vitulus templis maturus & aræ,
Spargenduſque mero; quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi, ſimiliſque affectibus eſſet,
Pinguior Hiſpulla traheretur taurus, & ipſa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta ſed oſtendens Clitumni paſcua ſanguis
Iret, & à grandi cervix ferienda miniſtro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque paſſi

Nuper, & incolumem ſeſe mirantis amici.
Nam præter pelagi caſus, & fulguris ictum
Evaſi, denſæ cœlum abſcondêre tenebræ
Nube una, ſubituſque antennas impulit ignis;
Cum ſe quiſque illo percuſſum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri poſſe putaret
Naufragium velis ardentibus: omnia fiunt
Talia, tam graviter, ſi quando poetica ſurgit
Tempeſtas, genus ecce aliud diſcriminis, audi,
Et miſerere iterum, (quanquam ſint cætera ſortis
Ejuſdem,) pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votiva teſtantur fana tabella
Plurima: pictores quis neſcit ab Iſide paſci?
Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo:
Cum plenus fluctu medius foret alveus, & jam
Alternum puppis latus evertentibus undis,
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem; decidere jactu
Cœpit cum ventis, imitatus caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens evadere damno
Teſticulorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea ſunt, dicebat, cuncta, Catullus:
Præcipitare volens etiam pulcherrima, veſtem
Purpuream, teneris quoque Mecœnatibus aptam,
Atque alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus, ſed & egregius fons
Viribus occultis, & Bæticus adjuvat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
Et dignum ſitiente Pholo, vel conjuge Fuſci.
Adde & baſcaudas, & mille eſcaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebuſque ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
Jactatur rerum utilium pars maxima, ſed nec

Damna

Damna levant: tunc adverſis urgentibus, illuc
Recidit, ut malum ferro ſummitteret, ac ſe
Explicet anguſtum, diſcriminis ultima, quando
Præſidia afferimus, navem factura minorem.
I nunc & ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor, aut ſeptem, ſi ſit latiſſima tæda.
Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenæ,
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
Sed poſtquam jacuit planũ mare, tempora poſtquam
Proſpera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago; poſtquam Parcæ meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares, & ſtaminis albi
Lanificæ: modicâ nec multùm fortior aurâ
Ventus adeſt: inopi miſerabilis arte cucurrit,
Veſtibus extenſis, & quod ſuperaverat unum
Velo prora ſuo: jam deficientibus Auſtris,
Spes vitæ cum ſole redit; tum gratus Iulo,
Atque novercali ſedes prælata Lavino,
Conſpicitur ſublimis apex; cui candida nomen
Scroſa, dedit, lætis Phrygibus mirabile ſumen,
Et nunquam viſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles,
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rurſus,
Quæ pelago occurrunt medio, longeque relinquunt
Italiam, non ſic igitur mirabere portus
Quos natura dedit, ſed trunca puppe magiſter
Interiora petit Bajanæ pervia cymbæ
Tuti ſtagna ſinus: gaudent ibi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri, linguis animiſque faventes,
Sertaque delubris, & farra imponite cultris,
Et molles ornate focos glebamque virentem:
Jam ſequar, & ſacro quod præſtat rite peracto,
Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili ſimulachra nitentia cera.
Hic noſtrum placabo Jovem, laribuſque paternis

Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc, Corvine; Catullus,
Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
Treis habet hæredes; libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili: verum hæc nimia est impensa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet, sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Taccius orbi,
Legitime fixis vestitur tota tabellis
Porticus: existunt qui promittant hecatomben,
Quatenus hic non sunt, nec venales elephanti,
Nec Latio, aut usquam nostro sub sidere talis
Bellua concipitur: sed furva gente petita,
Arboribus Rutulis, & Turni pascitur agro;
Cæsaris armentum, nulli servire paratum
Privato: siquidem Tyrio servire solebant
Annibali, & nostris ducibus, regique Molosso
Horum majores, & dorso ferre cohortes,
Partem aliquam belli, & euntem in prœlia turmam.
Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Hi-
strum
Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra,
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, vovebit
De grege servorum magna, & pulcherrima quæque
Corpora; vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet vittas; & si qua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etsi
Non sperat tragicæ furtiva piacula cervæ.
Laudo meum civem, nec comparo testamento
Mille rates: nam si libitinam evaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ.
Post meritum sane mirandum, ecce omnia soli
Forsan Pacuvio breviter dabit: ille superbus

Incedet

Incedet victis rivalibus, ergo vides, quam
Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.
Vivat Pacuvius, quæſo, vel Neſtora totum:
Poſſideat, quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exæquet: nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA XIII.

EXemplo quodcunque malo committitur, ipſi
Diſplicet autori: prima eſt hæc ultio, quod ſe
Judice, nemo nocens abſolvitur, improba quamvis
Gratia fallaci Prætoris vicerit urna.
Quid ſentire putas omnes, Calvine, recenti
De ſcelere, & fidei violatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, ut mediocris
Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris; caſus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio Fortunæ ductus acervo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam, exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus, ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum: ſtupet hæc, qui jam poſt terga reliquit
Sexaginta annos Fontejo Conſule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis uſu?
Magna quidem, ſacris quæ dat præcepta libellis,
Victrix Fortunæ ſapientia. Dicimus autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum, vita didicere magiſtra.
Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos gladio, vel pyxide nummos?
Rari quippe boni: numero vix ſunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.
Nona ætas agitur, pejoraque ſecula ferri
Temporibus; quorum ſceleri non invenit ipſa
Nomen,

Nomen, & à nullo poſuit natura metallo.
Nos hominum divumque fidem clamore ciemus,
Quanto Feſſidium laudat vocalis agentem
Sportula, dic ſenior bulla digniſſime, neſcis
Quas habeat Veneres aliena pecunia? neſcis
Quem tua ſimplicitas riſum vulgo moveat, cum
Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis
Eſſe aliquod numen templis, aræque rubenti?
Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
Sumeret agreſtem poſito diademate falcem
Saturnus fugiens; tunc cum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idæis Juppiter antris;
Nulla ſuper nubes convivia cœlicolarum;
Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & jam ſiccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat ſibi quiſque deus; nec turba deorum
Talis, ut eſt hodie; contentaque ſydera paucis
Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori
Pondere: nondum aliquis ſortitus triſte profundi
Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluton;
Nec rota, nec furiæ, nec ſaxum, aut vulturis atri
Pœna; ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si juvenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer, licet ipſe videret
Plura domi fraga, & majores glandis acervos.
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis;
Primaque par adeo ſacræ lanugo ſenectæ.
Nunc ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota ærugine follem;
Prodigioſa fides, & Thuſcis digna libellis,
Quæque coronata luſtrari debeat agna.
Egregium ſanctumque virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, vel mirandis ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ comparo mulæ;

Solli-

Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber;
Examenque apium longa conſederit uva
Culmine delubri; tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilega; quid ſi bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? majorem tertius illa
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum eſt ſuperos contemnere teſtes,
Si mortalis idem nemo ſciat, aſpice quanta
Voce neget, quæ ſit ficti conſtantia vultus.
Per Solis radios, Tarpejaque fulmina jurat,
Et Martis frameam, & Cyrrhæi ſpicula vatis,
Per calamos venatrici, pharetramque puellæ,
Perque tuum pater Ægei Neptune tridentem:
Addit & Herculeos arcus, haſtamque Minervæ;
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si vero & pater eſt, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ jam caſibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moveri,
Natura volvente vices & lucis, & anni;
Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
Eſt alius metuens, ne crimen pœna ſequatur;
Hic putat eſſe Deos, & pejerat, atque ita ſecum:
Decernat quodcunque volet de corpore noſtro
Iſis, & irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, ſi non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim velocis gloria plantæ
Præſtet, & eſuriens Piſææ ramus olivæ?
Ut ſit magna, tamen certe lenta ira deorum eſt:
Si curant igitur cunctos punire nocentes,

Quando

Quando ad me venient? ſed & exorabile numen
Fortaſſe experiar; ſolet his ignoſcere: multi
Committunt eadem diverſo crimina fato:
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema:
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant; tunc te ſacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere immo ultro ac vexare paratus.
Nam cum magna malæ ſupereſt audacia cauſæ,
Creditur à multis fiducia, mimum agit ille,
Urbani qualem fugitivus ſcurra Catulli:
Tu miſer exclamas, ut Stentora vincere poſſis,
Vel potius quantum Gradivus Homericus: audis
Juppitur hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
Debueras, vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura ſoluta
Ponimus, & ſectum vituli jecur, albaque porci
Omenta? ut video, nullum diſcrimen habendum eſt
Effigies inter veſtras ſtatuamque Batilli.
Accipe quæ contra valeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica diſtantia, neve Epicurum
Suſpicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis majoribus ægri;
Tu venam vel diſcipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam deteſtabile factum
Oſtendis, taceo; nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec plana faciem contundere palma:
Quandoquidem accepto claudenda eſt janua damno;
Et majore domus gemitu, majore tumultu
Planguntur nummi quam funera, nemo dolorem
Fingit in hoc caſu, veſtem diducere ſummam
Contentus, vexare oculos humore coacto;
Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris.
Sed ſi cuncta vides ſimili ſora plena querela,
Si decies lectis diverſa parte tabellis
Vana ſupervacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipſorum quos litera, gemmaque princeps

Sar-

Sardonychus ; loculis quæ cuſtoditur eburnis :
Te nunc, delicias, extra communia cenſes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos viles pulli, nati infelicibus ovis.
Rem pateris modicum, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos majora ad crimina, confer
Conductum latronem, incendia ſulphure cœpta,
Atque dolo, primos cum janua colligit ignes.
Confer & hos, veteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ tubiginis, & populorum
Dona, vel antiquo poſitas à rege coronas.
Hæc ibi ſi non ſunt, minor extat ſacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipſum
Neptuni, qui bracteolam de Caſtore ducat.
An dubitet, ſolitus totum conflare Tonantem ?
Confer & artifices, mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bovis in mare, cum quo
Clauditur adverſis innoxia ſimia fatis.
Hæc quota pars ſcelerum, quæ cuſtos Gallicus urbis
Uſque à lucifero, donec lux occidat, audit ?
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit una domus : paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum, poſtquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus ? aut quis
In Meroë, craſſo majorem infante mamillam ?
Cætula quis ſtupuit Germani lumina, flavam
Cæſariem, & madido torquentem cornua cirro ?
Nempe quod hæc illis natura eſt omnibus una.
Ad ſubitas Thracum volucres, nubemque ſonoram
Pygmæus parvis currit bellator in armis ;
Mox impar hoſti, raptuſque per aëra curvis
Unguibus à ſæva fertur grue : ſi videas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quatiere ; ſed illic,
Quanquam eadem aſſidue ſpectentur prœlia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non eſt altior uno.
Nullane perjuri capitis, fraudiſque nefandæ
Pœna erit ? abreptum crede hunc graviore catena

Protinus,

Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necarî
Arbitrio: manet illa tamen jactura, nec unquam
Depoſitum tibi ſoſpes erit: ſed corpore trunco
Invidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.
At vindicta bonum vita jucundius ipſa.
Nempe hoc indocti; quorum præcordia nullis
Interdum, aut levibus videas flagrantia cauſis:
Quantulacunque adeo eſt occaſio, ſufficit iræ.
Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique ſenex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ ſæva inter vincla cicutæ
Accuſatori nollet dare, plurima felix
Paulatim vitia atque errores exuit omnes
Prima docens rectum ſapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi eſt animi, exiguique voluptas
Ultio, continuo ſic collige, quod, vindicta
Nemo magis gaudet, quam fœmina, cur tamen hos tu
Evaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo ſævior illis,
Quas & Cæditius gravis invenit aut Rhadamanthus,
Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere, & fraudem jure tueri
Jurando: quærebat enim quæ numinis eſſet
Mens, & an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, veramque probavit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoque,
Et quamvis longa deductis gente propinquis,
Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, cedo, ſi conata peregit?
Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat,

Fauci-

Faucibus ut morbo ſiccis, interque molates
Difficili creſcente cibo : ſed vina miſellus
Expuit, Albani veteris pretioſa ſenectus
Diſplicet ; oſtendas melius denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta falerno.
Nocte brevem ſi forte indulſit cura ſoporem,
Et toto verſata toro jam membra quieſcunt ;
Continuo templum, & violati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem ſudoribus urget,
Te videt in ſomnis ; tua ſacra & major imago
Humana turbat pavidum, cogitque fateri.
Hi ſunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent ;
Cum tonat, exanimes primo quoque murmure cœli ;
Non quaſi fortuitus, nec ventorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
Illa nihil nocuit : cura graviore timetur
Proxima tempeſtas, velut hoc dilata ſereno.
Præterea lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt à numine, ſaxa deorum
Hæc, & tela putant : pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & laribus criſtam promittere galli
Non audent, quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum ? vel quæ non dignior hoſtia vita ?
Mobilis, & varia eſt ferme natura malorum ;
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia ; quid fas,
Atque nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus : Tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia. Nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi ? Quando recepit
Ejectum ſemel attrita defronte ruborem ?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris uno
Flagitio ? dabit in laqueum veſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Ægæi rupem, ſcopuloſque frequentes

Exuli-

Exulibus magnis: pœna gaudebis amara
Nominis inviſi, tandemque fatebere lætus
Nec ſurdum, nec Tireſiam quemquam eſſe deorum.

SATYRA XIV.

PLurima ſunt, Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monſtrant ipſi pueris, traduntque parentes.
Si damnoſa ſenem juvat alea, ludit & hæres
Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
Nec de ſe melius cuiquam ſperare propinquo
Concedit juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monſtrante gula: cum ſeptimus annus
Tranſierit, puero nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & à magna non degenerare culina.
Mitem animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animas ſervorum & corpora noſtra
Materia conſtare putat, paribuſque elementis:
An ſævire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid ſuadet juveni lætus ſtridore catenæ,
Quem mire afficiunt inſcripta ergaſtula, carcet
Ruſticus? expectas ut non ſit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere curſu,
Ut non ter decies reſpiret? conſcia matri
Virgo fuit, ceras nunc hac dictante puſillas
Implet, & ad mœchum dat eiſdem ferre miniſtris,
Sic natura jubet: velocius, & citius nos

Cor-

Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, magnis
Cum ſubeant animos autoribus, unus, & alter
Forſitan hæc ſpernant juvenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit præcordia Titan:
Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt,
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abſtineas igitur damnis: hujuſce etenim vel
Una potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac pravis omnes ſumus: & Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque ſub axe;
Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus uſquam.
Nil dictu fœdum viſuque hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt, procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reverentia: ſi quid
Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos,
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit ira,
(Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantum,
Nec vultu dederit, morum quoque filius, & cum
Omnia deterius tua per veſtigia peccet)
Corripies nimirum, & caſtigabis acerbo
Clamore, & poſt hæc tabulas mutare parabis:
Unde tibi frontem, libertatemque parentis,
Cum facias pejora ſenex: vacuumque cerebro
Jam pridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?
Hoſpite venturo, ceſſabit nemo tuorum:
Verre pavimentum, nitidas oſtende columnas,
Arida cum tota deſcendal aranea tela,
Hic lavit argentum, vaſa aſpera tergeat alter,
Vox domini fremit inſtantis, virgamque tenentis:
Ergo miſer trepitas, ne ſtercore fœda canino
A tria diſpliceant oculis venientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus; & tamen uno
Semodio ſcobis hæc emendat ſervulus unus?

Illud

Illud non agitas ut ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum, vitioque carentem?
Gratum eſt, quod patriæ civem, populoque dediſti,
Si facis, ut patriæ ſit idoneus, utilis agris,
Utilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
Moribus inſtituas, ſerpente ciconia pullos
Nutrit, & inventa per devia rura lacerta:
Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.
Vultur jumento, & canibus, crucibuſque relictis,
Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert;
Hic eſt ergo cibus magni quoque vulturis, & ſe
Paſcentis, propria cum jam facit arbore nidos.
Sed leporem aut capream famulæ Jovis, & generoſæ
In ſaltu venantur aves, hinc præda cubili
Ponitur; inde autem, cum ſe matura levabit
Progenies, ſtimulante fame feſtinat ad illam,
Quam primum rupto prædam guſtaverit ovo.
Ædificator erat Centronius, & modò curvo
Littore Cajetæ, ſumma nunc Tyburis arce,
Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Græcis, longeque petitis
Marmoribus vincens Fortunæ atque Herculis ædem,
Ut ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parva tamen menſura relictæ
Partis erat; totam hanc turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas.
Quidam ſortiti metuentem ſabbata patrem,
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit: mox & præputia ponunt.
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Judaicum ediſcunt, & ſervant, ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes;

Non

Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos:
Si pater in cauſa, cui ſeptima quæque fuit lux
Ignava, & partem vitæ non attigit ullam.
Sponte tamen juvenes imitantur cætera, ſolam
Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & umbra;
Cum ſit triſte habitu, vultuque, & veſte ſeverum;
Nec dubie tanquam frugi laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quam ſi fortunas ſervet eaſdem
Heſperidum ſerpens, aut Ponticus, adde quod hunc de
Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum
Artificem: quippe his creſcunt patrimonia fabris,
Sed creſcunt quocunque modo, majoraque fiunt
Incude aſſidua, ſemperque ardente camino.
Et pater ergo animi felicis credit avaros,
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putant: juvenes hortatur, ut illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediſcere ſordes;
Mox acquirendi docet inſatiabile votum:
Servorum ventres modio caſtigat iniquo,
Ipſe quoque eſuriens: neque enim omnia ſuſtinet unquam
Mucida cærulei panis conſumere fruſta,
Heſternum ſolitus medio ſervare minuta!
Septembri, nec non differre in tempora cœnæ
Alterius, conchem, æſtivi cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putrique ſiluro,
Filaque ſectivi numerata includere porri.
Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quo divitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum ſit manifeſta phreneſis,

Ut

Ut locuples moriaris, egenti vivere fato.
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit:
Et minus hanc optat, qui non habet, ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit unum;
Et proferre libet fines, majorque videtur,
Et melior vicina ſeges; mercaris & hanc, &
Arbuſta, & denſa montem qui canet oliva.
Quorum ſi pretio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri, laſſoque famelica collo
Armenta ad virides hujus mittuntur ariſtas;
Nec prius inde domum, quam tota novalia ſævos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix poſſis, quam multi talia plorent,
Et quot venales injuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quam fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit: tunicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet vicinia pago,
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effigies, & tempora vitæ
Longa tibi poſt hæc fato meliore dabuntur;
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat;
Mox enim fractis ætate, ac Punica paſſis
Prœlia, vel Pyrrhum immanem, gladioſque Moloſſos,
Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea ſanguinis, atque laboris
Nullis vila unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ: ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum turbamque caſæ, qua fœta jacebat
Uxor, & infantes ludebant quatuor, unus
Vernula, tres domini: ſed magnis fratribus horum,
A ſcrobe vel ſulco redeuntibus, altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.

Nunc

Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde fere ſcelerum cauſæ; nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius ullum
Humanæ mentis vitium, quam ſæva cupido
Indomiti cenſus, nam dives qui fieri vult,
Et cito vult fieri, ſed quæ reverentia legum?
Quis metus aut pudor eſt unquam properantis avari?
Vivete contenti caſulis, & collibus iſtis
O pueri, Marſus dicebat, & Hernicus olim,
Veſtinuſque ſenex; panem quæramus aratro,
Qui ſatis eſt menſis: laudant hoc numina ruris,
Quorum ope & auxilio, gratæ poſt munus ariſtæ,
Contingunt homini veteris faſtidia quercus.
Nil vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui ſummovet Euros
Pellibus inverſis, peregrina, ignotaque nobis
Ad ſcelus atque nefas, quodcunque eſt, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus juvenem pater excitat; Accipe ceras,
Scribe puer, vigila, cauſas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem poſce libello.
Sed caput intactum buxo, nareſque piloſas
Annotet, & grandea miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum attegias, caſtella Brigantum,
Ut locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat, aut longos caſtrorum ferre labores
Si piget, & trepido ſolvunt tibi cornua ventrem,
Cum lituis audita; pares, quod vendere poſſis
Pluris dimidio, nec te faſtidia mercis
Ullius ſubeant ablegandæ Tyberim ultra:
Nec credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Unguenta, & corium. Lucri bonus eſt odor ex te
Qualibet, illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur, Diis atque ipſo Jove digna, poëtæ:

Unde

Unde habeas quærit nemo, ſed oportet habere.
Hoc monſtrant vetulæ pueris poſſentibus aſſem:
Hoc diſcunt omnes ante alpha & beta puellæ.
Talibus inſtantem monitis, quemcunque parentem
Sic poſſum affari: dic, ô vaniſſime, quis te
Feſtinare jubet? meliorem præſto magiſtro
Diſcipulum: ſecurus abi; vinceris, ut Ajax
Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
Parcendum eſt teneris; nondum implevere medullas
Nativæ mala nequitiæ; cum pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falſus erit teſtis, vendet perjuria ſumma
Exigua, Cereris tangens aramque pedemque.
Elatam jam crede nurum, ſi limina veſtra
Mortifera cum dote ſubit: quibus illa premetur
Per ſomnum digitis? nam quæ terraque marique
Acquirenda putes, brevior via conferet illi.
Nullus enim magni ſceleris labor. Hæc ego nunquam
Mandavi, dices olim, nec talia ſuaſi:
Mentis cauſa malæ tamen eſt, & origo penes te.
Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et lævo monitu pueros producit avaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, totas effundit habenas
Curriculo: quem ſi revoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metiſque relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent ſibi latius ipſi.
Cum dicis juveni ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem levet, attollatque propinqui:
Et ſpoliare doces, & circumſcribere, & omni
Crimine divitias acquirere; quarum amor in te eſt,
Quantus erat patriæ Decimorum in pectore; quantum
Dilexit Thebas, ſi Græcia vera, Menœceus,

In

In quarum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, & horrida bella capeſſunt
Continuo, tanquam & tubicen ſurrexerit una.
Ergo ignem, cujus ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur miſero, trepidumque magiſtrum
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis geneſis tua, ſed grave tardas
Expectare colos : morieris ſtamine nondum
Abrupto, jam nunc obſtas, & vota moraris.
Jam torquet juvenem longa, & cervina ſenectus.
Ocyus Archigenem quære, atque eme, quod Mithridates
Compoſuit, ſi vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare roſas; medicamen habendum eſt,
Sorbere ante cibum quod debuerit pater, ut rex.
Monſtro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si ſpectas quanto capitis diſcrimine conſtant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiſcus, & ad vigilem ponendi Caſtora nummi,
Ex quo mars ultor galeam quoque perdidit, & res
Non potuit ſervare ſuas, ergo omnia Floræ,
Et cereris licet, & Cybiles aulæa, relinquas,
Tanto majores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum jactata petauro
Corpora, quique ſolent rectum deſcendere funem;
Quam tu, Corycia ſemper qui puppe moraris,
Atque habitas Coro ſemper tollendus & Auſtro,
Perditus ac vilis ſacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cræte
Paſſum, & municipes Jovis advexiſſe lagenas?
Hic tamen ancipiti figens veſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumamque famemque
Illa reſte cavet : tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius, aſpice portus. (jam
Et plenum magnis trabibus mare: plus hominum eſt

In pelago, veniet classis, quocunque vocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Getulaque tantum
Æquora transiliet, sed longe Calpe relicta,
Audiet Herculeo stridentem gurgite Solem.
Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti
Inde domum possis, tumidaque superbus aluta,
Oceani monstra, & juvenes vidisse marinos.
Non unus mentes agitat furor: ille sororis
In manibus vultu Eumenidum terretur, & igni;
Hic bove percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet, atque lacernis,
Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur unda:
Cum sit causa mali tanti, & discriminis hujus
Concisum argentum in titulos, facieſque minutas.
Occurrunt nubes, & fulgura: solvite funem,
Frumenti dominus clamat, piperisque coemptor,
Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur,
Æstivum tonat, infelix, ac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, flectuque premetur
Obrutus, & zonam læva, morsuque tenebit.
Sed cujus votis modò non sufficerat aurum,
Quod Tagus, & rutila volvit Pactolus arena,
Frigida sufficient velantes ilia panni,
Exiguusque cibus, mersarate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura majore, metuque
Servantur: misera est magni custodia census.
Dispositis prædives hamis vigilare cohortem
Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
Electro, signisque suis, Phrygiaque columna,
Atque ebore, & lata testudine, dolia nudi
Non ardent Cynici; si fregeris, altera fiet
Cras domus, aut eadem plumbo commissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui

Nil

Nil cuperet, quam qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia: ſed te
Nos facimus, Fortuna, Deam, menſura tamen quæ
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam:
In quantum ſitis, atque fames, & frigora poſcunt;
Quantum, Epicure, tibi parvis ſuffecit in hortis,
Quantum Socratici cœperunt ante penates.
Nunquam aliud natura, aliud ſapientia dicit.
Acribus exemplis videor te claudere: miſce
Ergo aliquid noſtris de moribus; effice ſummam
Bis ſeptem ordinibus, quam lex dignatur Orbonis;
Hæc quoque ſi rugam trahit, extenditque labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta;
Si nondum implevi gremium, ſi panditur ultra;
Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec divitiæ Narciſſi;
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia, cujus
Paruit imperiis uxorem occidere juſſus.

SATYRA XV.

QUis neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc, illa pavet ſaturam ſerpentibus Ibim.
Effigies ſacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic cæruleos, hic piſcem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum & cæpe nefas violare, ac frangere morſu.
O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina! lanatis animalibus abſtinet omnis
Menſa; nefas illic fœtum jugulare capellæ:
Carnibus humanis veſci licet, attonito cum
Tale ſuper cœnam facinus narraret Ulyſſes
Alcinoo, bilem aut riſum fortaſſe quibuſdam

Moverat, ut mendax aretalogus, in mare nemo
Hunc abicit, ſæva dignum veraque Charybdi,
Fingentem immanes Læſtrygonas, & Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos & tempeſtatibus utres
Crediderim, aut tenui percuſſum verbere Circes,
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyrea temetum duxerat urna:
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
Nos miranda quidem, ſed nuper Conſule Vinco
Geſta, ſuper calidæ referemus mænia Copti:
Nos vulgi ſcelus, & cunctis graviora cothurnis.
Nam ſcelus à Pyrrha, quanquam omnia ſyrmata volvas,
Nullus apud tragicos populus facit: accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
Inter finitimos vetus, atque antiqua ſimultas,
Immortale odium, & nunquam ſanabile vulnus:
Ardet adhuc Combos, & Tentyra, ſummus utrinque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus, quum ſolos credat habendos
Eſſe Deos, quos ipſe colit: ſed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent poſitis ad templa, & compita menſis,
Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interea ſol invenit, horrida ſane
Ægyptus; ſed luxuria, quantum ipſe notavi,
Barbara famoſo non cedit turba Canopo.
Adde quod & facilis victoria de madidis, & Blæſis, atque mero titubantibus: inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Unguenta & flores, multæque in fronte coronæ:
Hinc jejunum odium, ſed jurgia prima ſonare

Inci-

Incipiunt animis ardentibus, hæc tuba rixæ:
Dehinc clamore pari concurritur, & vice teli
Sævit nuda manus; paucæ ſine vulnere malæ;
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine naſus
Integer; aſpiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.
Ludere ſe credunt ipſi tamen, & pueriles
Excercere acies, quod nulla cadavera calcent.
Et ſane quo tot rixantis milia turbæ,
Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, & jam
Saxa inclinatis per humum quæſita lacertis
Incipiunt torquere, domeſtica ſeditione
Tela: nec hunc lapidem quali ſe Turnus & Ajax,
Et quo Tydides percuſſit pondere coxam
Æneæ; ſed quem valeant emittere dextræ
Illis diſſimiles, & noſtro tempore natæ.
Nam genus hoc vivo jam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat atque puſillos.
Ergo Deus quicunque aſpexit, ridet & odit.
A diverticulo repetatur fabula; poſtquam
Subſidiis auctis pars altera promere ferrum
Audet, & infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis:
Terga fugæ celeri præſtantibus omnibus inſtant,
Qui vicina colunt umbroſæ Tentyra palmæ.
Labitur hic quidam, nimia formidine curſum
Præcipitans, capiturque: aſt illum in plurima ſectum
Fruſta ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corroſis oſſibus edit
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum uſque adeo, tardumque putavit
Expectare focos, contenta cadavere crudo:
Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
Quem ſumma cœli raptum de parte Prometheus
Donavit terris: elemento gratulor, & te

Exultare reor, ſed qui mordere cadaver
Suſtinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima voluptatem gula ſenſerit: ultimus autem,
Qui ſtetit abſumpto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de ſanguine guſtat.
Vaſcones, ut fama eſt, alimentis talibus uſi
Produxere animas: ſed res diverſa, ſed illic
Fortunæ invidia eſt, bellorumque ultima, caſus
Extremi, longæ dira obſidionis egeſtas.
Hujus enim, quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi, ſicut modo dicta mihi gens
Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia; quicquid
Cogebat vacui ventris furor (hoſtibus ipſis
Pallorem ac maciem, & tenues miſerantibus artus)
Membra aliena fame lacerabant, eſſe parati
Et ſua, quiſnam hominum veniam dare, quiſve deorum
Urbibus abnuerit, dira atque immania paſſis,
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus veſcebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent; nec enim omnia, quædam
Pro vita facienda putat: ſed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præſertim ætate Metelli?
Nunc totus Grajas, noſtraſque habet orbis Athenas.
Gallia cauſidicos docuit facunda Britannos;
De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute, atque fide: ſed major clade Saguntus
Tale quid excuſat: Mæotide ſævior ara
Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inventrix, homines (ut jam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantum immolat; ulterius nil,
Aut gravius cultro timet hoſtia: quis modo caſus
Impulit hos? quæ tanta fames, infeſtaque vallo
Arma coegerunt, tam deteſtabile monſtrum
Audere?

Audere? anne aliam terra Memphitide ſicca
Invidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrſi,
Hac ſævit rabie imbelle, & inutile vulgus,
Parvula fictilibus ſolitum dare vela phaſelis,
Et brevibus pictæ remis incumbere teſtæ.
Nec pœnam ſceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt
Et ſimiles ira atque fames, molliſſima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit: hæc noſtri pars optima ſenſus.
Plorare ergo jubet cauſam lugentis amici,
Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem
Circumſcriptorem, cujus manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi, quis enim bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Ulla aliena ſibi credat mala? ſeparat hæc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
Atque exercendis capiendiſque artibus apti,
Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce,
Cujus egent prona, & terram ſpectantia, mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoque: mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præſtare juberet;
Diſperſos trahere in populum; migrare vetuſto
De nemore, & proavis habitatas linquere ſylvas;
Ædificare domos, laribus conjungere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limine ſomnos
Ut collata daret fiducia; protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere civem;

Communi dare ſigna tuba, defendier iiſdem
Turribus, atque una portarum clave teneri.
Sed jam ſerpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera: quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: ſævis inter ſe convenit urſis.
Aſt homini ferrum Lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cum raſtra, & ſarcula tantum
Aſſueti coquere, & marris ac vomere laſſi
Neſcierint primi gladios excudere fabri.
Aſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
Occidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus eſſe cibi: quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, ſi nunc hæc monſtra videret
Pythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, & ventri indulſit non omne legumen?

SATYRA XVI.

QUis numerare queat felicis præmia, Galle,
Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pavidum excipiet tyronem porta ſecundo
Sydere: plus etenim fati valet hora benigni,
Quam ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat: immo &, ſi pulſetur, diſſimulet, nec
Audeat excuſſos prætori oſtendere dentes,
Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus judex datur hæc punire volenti,
Calceus, & grandes magna ad ſubſellia ſuræ,
Legibus antiquis caſtrorum, & more Camilli

Serva-

Servato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul à signis, justissima centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Ultio, si justæ defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipli
Consensu magno officiunt, curabitis, ut sit
Vindicta gravior, quam injuria, dignum erit ergo
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clavorum, quis tam procul absit ab urbe?
Præterea, quis tam Pylades molem aggeris ultra
Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, & se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, judex quem dixerit; audeat ille
Nescio quis, pugnos qui vidit, dicere, vidi;
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Majorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quàm vera loquentem
Contra fortunam armati, contraque pudorem.
Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum: convallem ruris aviti
Improbus, aut campum mihi si vicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum vetulo coluit plus annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana supervacui dicens chirographa ligni;
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties subsellia tantum
Sternuntur, jam facundo ponente lacernas
Cæditio, & Fusco jam micturiente, parati
Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
Ast illis, quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
Solis præterea testandi militibus jus
Vivo patre datur: nam quæ sunt parta labore

Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cujus regimen pater, ergo Coranum
Signorum comitem, caſtrorumque æra merentem,
Quamvis jam tremulus captat pater: hunc labor æquus
Provehit, & pulchro reddit ſua dona labori.
Ipſius certe ducis hoc referre videtur,
Ut qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem,
Ut læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

FINIS.

AULI PERSII FLACCI SATYRÆ

In Usum Scholæ Westmonasterienſis.

LONDINI,
Typis *E. Redmayne,* MDCLXXXVI.

A. PERSII FLACCI

VITA

Ex Antiquorum monumentis.

AUlus Perſius Flaccus, *patre* Flacco, *matre Fulviâ, natus eſt Volaterris Hetruriæ oppido, Tiberii anno 22°, pridie nonas Decembris. Romam literarum causâ profectus, Palæmonem in Grammaticis, Virginium Flavium in Rhetoricis ſtudiosè audivit. Sumptâ virili togâ, in philoſophiæ ſtudiis Magiſtro uſus eſt Cornuto : Cujus amicitiam per reliquum vitæ tempus religiosè coluit ; eidemque morieus magnam pecuviarum vim, ſimul cum bibliothecâ ſuâ, teſtamento legavit. Amicos præterea habit Macrinum ex ordine equeſtri, & poetas Lucanum & Baſſum. Omnium verò ſibi amorem conciliavit ſummâ vitæ integritate, & eximiâ tum formâ tum pudicitiâ. Interiit ſtomachi vitio, ætatis anno undetrigeſimo, Neronis Imperatoris nono,* VIII. *Cal. Dec.*

TE-

TESTIMONIUM *de Satyris ejus in hæc verba perhibet* QUINTILIANUS: Multum & veræ gloriæ quamvis uno libro PERSIUS meruit.

MARTIALIS itidem:

Sæpius in libro memoratur PERSIUS uno.

AULI PERSII FLACCI

In Satyras

PROLOGUS

NEC fonte labra prolui caballino,
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini, ut repente ſic poeta prodirem.
Heliconidaſque pallidamque Pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hedera ſequaces: ipſe ſemipaganus
Ad ſacra vatum carmen affero noſtrum.
Quis expedivit pſittaco ſuum Χαῖρε?
Corvos quis olim concavum ſalutare?
Ficaſque docuit noſtra verba conari?
Magiſter artis, ingenique largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.
Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi;
Corvos poetas, & poetrias picas
Cantare credas Pegaſeium melos.

SATYRA I.

O Curas hominum! ô quantum eſt in rebus inane!
Quis leget hæc? min' tu iſtud ais? nemo hercule, nemo?
Vel duo, vel nemo, turpe, & miſerabile, quare?

Ne

Ne mihi Polydamas, & Troïades Labeonem
Prætulerint, nugæ, non, si quid turbida Roma
Elevet, accedas: examenve improbum in illa
Castiges trutina: nec te quæsiveris extra.
Nam Romæ quis non? ah! si fas dicere, sed fas,
Tunc cum ad caniciem, & nostrum istud vivere triste
Aspexi, & nucibus facimus quæcunque relictis:
Cum sapimus patruos, tunc tunc ignoscite, nolo.
Quid faciam? sed sum petulanti splene cachimo.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid quod pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo, pexusque, togaque recenti,
Et natalitia tandem cum sardonyche albus,
Sede leget celsa, liquido cum plasmate guttur
Mobile colluerit, scortanti fractus ocello:
Hic neque more probo videas, neque voce serena
Ingentes trepidare Titos, & carmine rumpi.
Tun' vetulæ auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe!
Quò didiciſſe, nisi hoc fermentum, & quæ semel intus
Innata est, rupto jecore exierit caprificus?
En pallor seniumque! O mores! usque adeóne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est digito monstrari, & dicier, hic est.
Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circū humeros hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
Phyllidas, Hypsipylas, vatum & plorabile si quid,
Eliquat, & tenero supplantat verba palato.
Assensere viri: nunc non cinis ille poëtæ
Felix? nunc levior cippus non imprimit ossa?
Laudant convivæ: nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo, fortunataque favilla

Nas-

Naſcentur violæ? rides, ait, & nimis uncis
Naribus indulges: an erit, qui velle recuſet
Os populi meruiſſe, & cedro digna locutus,
Linquere nec ſcombros metuentia carmina, nec thus?
Quiſquis es, ô, modo quem ex adverſo dicere feci,
Non ego, cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit
(Quando hæc rara avis eſt,) ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam; neque enim mihi cornea fibra eſt.
Sed recti finemque extremumque eſſe recuſo
Euge tuum, & belle, nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hìc eſt Ilias Atti
Ebria veratro; non ſi qua elegidia crudi
Dictarunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis. Calidum ſcis ponere ſumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna;
Et verum, inquis, amo; verum mihi dicito de me.
Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.
O Jane! à tergo quem nulla ciconia pinſit;
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas;
Nec linguæ, quantum ſitiat canis Apula, tantum.
Vos, ô patricius ſanguis, quos vivere fas eſt
Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ.
Quis populi ſermo eſt? quis enim, niſi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per læve ſeveros
Effundat junctura ungues? ſcit tendere verſum
Non ſecus, ac ſi oculo rubricam dirigat uno;
Sive opus in mores, in luxum & prandia regum,
Dicere res grandes noſtro dat muſa poetæ.
Ecce modò heroas ſenſus afferre videmus
Nugari ſolitos Græcè, nec ponere lucum
Artifices, nec rus ſaturum laudare, ubi corbes,
Et focus, & porci, & fumoſa Palilia fœno;
Unde Remus; ſulcoque terens dentalia, Quinti,

Cum

Cum trepida ante bovis dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. Euge poëta.
Eſt nunc Bryſæi quem venoſus liber Acci,
Sunt quos Pacuviuſque & verrucoſa moretur
Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quæriſne, unde hæc ſartargo loquendi
Venerit in linguas? unde iſtud dedecus, in quo
Troſſulus exultat tibi per ſubſellia lævis?
Nilne pudet capiti non poſſe pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire, decenter?
Fures, ait Pedio. Pedius quid? crimina raſis
Librat in antithetis, doctus poſuiſſe figuras
Laudatur: bellum hoc, hoc bellum? an, Romule, (pruris?
Men'moveat quippe? & cantet ſi naufragus, aſſem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me volet incurvaſſe querela.
Sed numeris decor eſt, & junctura addita crudis.
Claudere ſic verſum didicit, Berecynthius Atys:
Et qui cæruleum dirimebat Nerea delphin:
Sic, coſtam longo ſub duximus Apennino.
Arma virum: nonne hoc ſpumoſum & cortice pingui,
Ut ramale vetus prægrandi ſubere coctum?
Quidnam igitur tenerum, & laxa cervice legendum?
Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis
Et raptum vitulo caput ablatura ſuperbo
Baſſaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
Evion ingeminat; reparabilis ad ſonat Echo.
Hæc fierent, ſi virtutis vena ulla paternæ
Viveret in nobis? ſumma delumbe ſaliva
Hoc natat in labris, & in udo eſt Mænas, & Atys:
Nec pluteum cædit, nec demorſos ſapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere vero

Auri-

Auriculas? vide ſis, ne majorum tibi forte
Limina frigeſcant, ſonat hic de nare canina
Litera, per me equidem ſint omnia protinus alba.
Nil moror, euge, omnes, omnes bene miræ eritis res.
Hoc juvat: hic, inquis, veto quiſquam faxit oletum
Pinge duos angues; pueri, ſacer eſt locus; extra
Mejite: diſcedo, ſecuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis.
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admiſſus circum præcordia ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo:
Men' mutire nefas? nec clam, nec cum ſcrobe? nuſquam.
Hic tamen infodiam; vidi, vidi ipſe, libelle;
Auriculas aſini quis non habet? hoc ego opertum,
Hoc ridere meum, tam nil, nulla tibi vendo
Iliade: audaci quicunque afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum ſene palles,
Aſpice & hæc, ſi forte aliquid decoctius audis,
Inde vaporata lector mihi ferveat aure.
Non hic, qui in crepidas Grajorum ludere geſtit
Sordidus; & luſco qui poſcit dicere, luſce:
Seſe aliquem credens, Italo quod honore ſupinus
Fregerit hominas Areti ædilis iniquas:
Nec, qui abaco numeros, & ſecto in pulvere metas
Scit riſiſſe vafer, multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, poſt prandia Callirhoen do.

SATYRA II.

HUnc, Macrine, diem numera meliora lapillo;
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio: non tu prece poſcis emaci,

Quæ

Quæ niſi ſeductis nequeas committere divis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuivis promptum eſt murmurque humileſque
ſuſurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.
Mens bona, fama, fides, hæc clare, & ut audiat
hoſpes.
Illa ſibi introrſum, & ſub lingua immurmurat, ô ſi
Ebullet patrui præclarum funus! & ô ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria, dextro
Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam! namque eſt ſcabioſus, & acri
Bile tumet. Nerio jam tertia conditur uxor.
Hæc ſanctè ut poſcas, Tyberino in flumine mergis
Mane caput bis terque, & noctem flumine purgas.
Heus age, reſponde (minimum eſt quod ſcire laboro)
De Jove quid ſentis? eſt ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cuinam? vis Stajo? an ſcilicet hæres,
Quis potior judex, pueriſve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Stajo, pro Juppiter! ô bone, clamet,
Juppiter! at ſeſe non clamet Juppiter ipſe?
Ignoviſſe putas, quia, cum tonat, ocyus ilex
Sulfure diſcutitur ſacro, quam tuque domuſque?
An quia non fibris ovium, Ergennaque jubente,
Triſte jaces lucis, evitandumque bidental,
Idcirco ſtolidam præbet tibi vellere barbam
Juppiter? aut quidnam eſt? qua tu mercede deorum
Emeris auriculas? pulmone & lactibus unctis?
Ecce avia, aut metuens divûm matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque atque uda labella
Infami digito, & luſtralibus ante ſalivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & ſpem macram ſupplice voto
Nunc Licini in campos, nunc Craſſi mittit in ædes.
Hunc optent generum rex & regina; puellæ
Hunc rapiant; quicquid calcaverit hic, roſa fiat.

Aſt

Aſt ego nutrici non mando vota; negato,
Juppiter, hæc illi, quamvis te albata rogarit.
Poſcis opem nervis, corpuſque fidele ſenectæ:
Eſto age, ſed grandes patinæ, tucetaque craſſa
Annuere his ſuperos vetuere, Jovemque morantur.
Rem ſtruere exoptas cæſo bove, Mercuriumque
Arceſſis fibra: da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum. Quo, peſſime, pacto;
Tot tibi cum in flammas junicum omenta liqueſcant?
Attamen hic extis, & opimo vincere farto
Intendit; jam creſcit ager, jam creſcit ovile,
Jam dabitur, jam jam; donec deceptus, & expes
Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti, incuſaque pingui
Auro dona feram, ſudes, & pectore lævo
Excutias guttas, lætari prætrepidum cor;
Hinc illud ſubiit, auro ſacras quod ovato
Perducis facies: nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatiſſima mittunt,
Præcipui ſunto, ſitque illis aurea barba.
Aurum vaſa Numæ, Saturniaque impulit æra,
Veſtaleſque urnas, & Tuſcum fictile mutat.
O cærvæ in terris animæ, & cœleſtium inanes!
Quid juvat hoc, templis noſtros immittere mores,
Et bona diis ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Hæc ſibi corrupto caſiam diſſolvit olivo;
Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus;
Hæc baccam conchæ raſiſſe, & ſtringere venas
Ferventis maſſæ crudo de pulvere juſſit.
Peccat & hæc, peccat; vitio tamen utitur: at vos
Dicite, pontifices, in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc quod Veneri donatæ à virgine pupæ.
Quin damus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſalæ lippa propago?
Compoſitum jus, faſque animi, ſanctoſque receſſus

Mentis,

Mentis, & incoctum generoso pectus honesto:
Hæc cedò, ut admoveam templis, & farre litabo.

SATYRA III.

NEmpe hoc assidue? jam clarum mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod despumare falernum.
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? siccas insana canicula messes
Jamdudum coquit, & patula pecus omne sub ulmo est,
Unus ait comitum, verumne? itane? ocyus adsit
Huc aliquis: nemon'? turgescit vitrea bilis.
Finditur; Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Jam liber, & bicolor positis membrana capillis,
Inque manus chartæ, nodosaque venit arundo.
Tum queritur crassus calamo quod pendeat humor;
Nigra quod infusa vanescat sepia lympha;
Dilutas, queritur, geminet quod fistula guttas.
O miser, inque dies ultra miser! huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroque columbo,
Et similis regum pueris, pappare minutum
Poscis? & iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur; effluis amens,
Contemnere: sonat vitium percussa, maligne
Respondet viridi non cocta fidelia limo.
Udum, & molle lutum es, nunc nunc properandus, & acri
Fingendus sine fine rota: sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum & sine labe salinum,
(Quid metuas?) cultrixque foci secura patella est:
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Tusco ramum millesime ducis,
Censoremque tuum vel quod trabeate salutas?
Ad populum phaleras: ego te intus, & in cute novi.

Non

Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ?
Sed stupet hic vitio, & fibris increvit opimum
Pingue, caret culpa, nescit quid perdat, & alto
Demersus summa rursum non bullit in unda.
Magne pater divum, sævos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta veneno;
Virtutem videant, intabescantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci;
Et magis auratis pendens laquearibus ensis
Purpureas subter cervicis terruit; imus,
Imus præcipites, quam si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tingebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Discere, ab insano multum laudanda magistro;
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Jure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in voto; damnosa canicula quantum
Raderet; angustæ collo non fallier orcæ;
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum est curvos deprendere mores,
Quæque docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus, insomnis quibus & detonsa juventus
Invigilat, siliquis, & grandi pasta polenta.
Et tibi, quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstravit limite callem.
Stertis adhuc, laxumque caput compage soluta
Oscitat hesternum, dissutis undique malis:
Est aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?
An passim sequeris corvos, testaque, lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?
Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poscentes videas; venienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discite ô miseri, & causas cognoscite rerum:
Quid sumus; aut quidnam victuri gignimur; ordo

Quis

Quis datus; aut metæ quam mollis flexus, & unde;
Quis modus argento; quid fas optare; quid aſper
Utile nummus habet; patriæ, chariſque propinquis
Quantum elargiri deceat; quem te Deus eſſe
Juſſit, & humana qua parte locatus es in re.
Diſce, neque invidias, quod multa fidelia putet
In locuplete penu defenſis pinguibus Umbris,
Et piper, & pernæ, Marſi monumenta clientis,
Mænaque quod prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircoſa centurionum
Dicat, quod ſatis eſt, ſapio mihi; non ego curo
Eſſe quod Arceſilas, ærumnoſique Solones,
Obſtipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cum ſecum, & rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes ſomnia; gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reverti.
Hoc eſt quod palles? cur quis non prandeat hoc eſt?
Hos populus ridet, multumque toroſa juventus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice, neſcio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exuperat gravis halitus; inſpice ſodes;
Qui dicit medico; juſſus requieſcere, poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,
De majore domo modice ſitiente lagena
Lenia loturo ſibi Surrentina rogavit.
Heus bone, tu palles; nihil eſt: videas tamen iſtud,
Quicquid id eſt; ſurgit tacite tibi lutea pellis:
At tu deterius palles; ne ſis mihi tutor;
Jampridem hunc ſepeli, tu reſtas: perge, tacebo.
Turgidus hic epulis atque albo ventre, lavatur,
Gutture ſulphureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina ſubit, calidumque trientem

Ex-

Excutit è manibus; dentes crepuere retecti,
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris:
Hinc tuba, candelæ; tandemque beatulus alto
Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit; at illum
Hesterni capite induto subiere Quirites.
Tange miser venas, & pone in pectore dextram;
Nil calet hic: summosque pedes attinge, manusque;
Non frigent: visa est si forte pecunia, sive
Candida vicini subrisit molle puella,
Cor tibi rite salit: positum est algente catino
Durum olus, & populi cribro decussa farina:
Tentemus fauces; tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeja radere beta.
Alges, cum excussit membris timor albus aristas:
Nunc face suppositâ ferveſcit sanguis, & ira
Scintillant oculi: dicisque facisque, quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus juret Orestes.

SATYRA IV.

REM populi tractas? (barbatum hoc crede magistrum
Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ.)
Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia velox
Ante pilos venit; dicenda tacendaque calles.
Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe silentia turbæ
Majestate manus: quid deinde loquere? Quirites,
Hoc (puto) non justum est, illud male, rectius istud.
Scis etenim justum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ; rectum discernis, ubi inter
Curva subit, vel cum fallit pede regula varo;
Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus,
Ante diem blando caudam jactare popello

Desinis, Anticyras melior sorbere meracas?
Quæ tibi summa boni est? uncta vixisse patella
Semper, & assiduo curata curicula sole.
Expecta, haud aliud responderet hæc anus: I nunc,
Dinomaches ego sum; suffla, sum candidus: esto;
Dum ne deterius sapiat pannucia Paucis,
Cum bene discincto cantaverit ocyma vernæ.
Ut nemo in sese tentat descendere, nemo:
Sed præcedenti spectatur mantica tergo!
Quæsieris: nostin' Vectidi prædia; cujus?
Dives arat Curibus, quantum non milvus oberret.
Hunc ais? hunc, Diis iratis, genioque siniſtro;
Qui, quandoque jugum pertusa ad compita figit,
Seriolæ veteris metuens deradere limum,
Ingemit, hoc bene fit: tunicatum cum sale mordens
Cæpe, & farrata pueris plaudentibus olla,
Pannosam fæcem morientis sorbet aceti.
At si unctus cesses, & figas in cute solem,
Est prope te ignotus, cubito qui tangat, & acre
Despuat in mores, spurcæque opprobria vitæ.
Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant,
Elixasque genas labefactent forcipe adunca;
Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
Vivitur hoc pacto; sic novimus, ilia subter
Cæcum vulnus habes; sed lato balteus auro
Protegit: ut mavis, da verba, & decipe nervos,
Si potes, egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viso si palles, improbe, nummo,
Si puteal multa cautus vibice flagellas;
Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
Respue quod non es, tollat sua munera cerdo:
Tecum habita, ut noris quam sit tibi curta supellex.

SA-

SATYRA V.

VAtibus hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum;
Fabula ſeu mœſto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum hæc? aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, ut par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto;
Si quibus aut Prognes, aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Fervebit, ſæpe inſulſo cœnanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos; nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum grave cornicaris inepte:
Nec ſeloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ ſequeris, junctura callidus acri,
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quæ dicas; menſamque relinque Mycenis,
Cum capite & pedibus; plebejaque prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur; tibi nunc hortante Camœna
Excutienda damus præcordia, quantaque noſtræ
Pars tua ſit, Cornute, animæ, tibi, dulcis amice,
Oſtendiſſe juvat: pulſa, dignoſcere cautus,
Quid ſolidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas auſim depoſcere voces,
Ut, quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura; totumque hoc verba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pavido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaque ſuccinctis laribus donata pependit:

Cum blandi comites, totaque impune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos jam candidus umbo:
Cumque iter ambiguum eſt, & vitæ neſcius error
Deducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui; teneros tu ſuſcipis annos
Socratico, Cornute, ſinu: tunc fallere ſolers
Appoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificemque tuo ducit ſub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes:
Unum opus, & requiem pariter diſponimus ambo,
Atque verecunda laxamus ſeria menſa.
Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo
Conſentire dies, & ab uno ſydere duci;
Noſtra vel æquali ſuſpendit tempora libra
Parca tenax veri, ſeu nata fidelibus hora
Dividit in geminos concordia fata duorum;
Saturnumque gravem noſtro Jove frangimus una;
Neſcio quod, certe eſt quod me tibi temperat, aſtrum.
Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cymini:
Hic ſatur irriguo mavult turgeſcere ſomno:
Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In Venerem eſt putris: ſed cum lapidoſa chiragra
Fregerit articulos, veteris ramalia fagi;
Tum craſſos tranſiſſe dies, lucemque paluſtrem,
Et ſibi jam ſeri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis juvat impalleſcere chartis:
Cultor enim juvenum, purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea: petite hinc juveneſque ſeneſque
Finem animo certum, miſeriſque viatica canis.
Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quaſi magnum,
Nempe diem donas? ſed cum lux altera venit,

Jam

Jam cras heſternum conſumpſimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paulum erit ultra.
Nam quamvis prope te, quamvis temone ſub uno
Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere cauthum,
Cum rota poſterior curras, & in axe ſecundo.
Libertate opus eſt; non hac, qua, ut quiſque Volina
Publius emeruit, ſcabroſum teſſerula far
Poſſidet: heu ſteriles veri, quibus una Quiritem
Vertigo facit! hic Dama eſt non treſſis agaſo,
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax;
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama, pape? Marco ſpondente, recuſas
Credere tu nummos? Marco ſub judice palles!
Marcus dixit; ita eſt: aſſigna, Marce, tabellas.
Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.
An quiſquam eſt alius liber, niſi ducere vitam
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere; non ſum
Liberior Bruto? mendoſe colligis, inquit
Stoicus hic, aurem mordaci lotus acēto.
Hæc reliqua accipio: licet, ut volo, vivere, tolle.
Vindicta poſtquam meus à prætore receſſi,
Cur mihi non liceat, juſſit quodcunque voluntas;
Excepto, ſi quid Maſuri rubrica vetavit?
Diſce, ſed ira cadat naſo, rugoſaque ſanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello,
Non prætoris erat, ſtultis dare tenuia rerum
Officia, atque uſum rapidæ permittere vitæ:
Sambucam citius caloni aptaveris alto.
Stat contra ratio, & ſecretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
Ut teneat vetitos inſcitia debilis actus.
Diluis helleborum, certo compeſcere puncto
Neſcius examen; vetat hoc natura medendi.
Navim ſi poſcat ſibi peronatus arator,

Luciferi rudis; exclamet Melicerta, periſſe
Frontem de rebus, tibi recto vivere talo
Ars dedit, & veri ſpeciem dignoſcere calles,
Ne qua ſubærato mendoſum tinniat auro:
Quæque ſequenda ſorent, & quæ vitanda viciſſim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notaſti.
Es modicus voti, preſſo lare, dulcis amicis:
Jam nunc aſtringas, jam nunc granaria laxes,
Inque luto fixum poſcis tranſcendere nummum,
Nec gluto ſorbere ſalivam Mercurialem.
Hæc mea ſunt, teneo, cum vere dixeris; eſto
Liberque, ac ſapiens, Prætoribus ac Jove dextro.
Sin tu, cum fueris noſtræ paulo ante farinæ,
Pelliculam veterem retines; & fronte politus.
Aſtutam vapido ſervas ſub pectore vulpem:
Quæ dederam ſupra, repeto, funemque reduco.
Nil tibi conceſſit ratio: digitum exere, peccas
Et quid tam parvum eſt? ſed nullo thure litabis,
Hæreat in ſtultis brevis ut ſemuncia recti.
Hæc miſcere nefas; nec, cum ſis cætera foſſor,
Treis tantum ad numeros ſatyri moveare Bathylli.
Liber ego: unde datum hoc ſumis, tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras, niſi quem vindicta relaxat?
I puer, & ſtrigiles Criſpini ad balnea defer,
Si increpuit, ceſſas nugator? ſervitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinſecus intrat,
Quod nervos agitet? ſed ſi intus, & in jecore ægro
Naſcuntur domini, quî tu impunitior exis,
Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica & metus egit herilis?
Mane piger ſtertis; ſurge, inquit Avaritia: eja
Surge: negas, inſtat; Surge, inquit: Non queo
Surge.
En quid agam? Rogitas? En, ſaperdam advehe Ponto,
Caſtoreum, ſtupas, hebenum, thus, lubrica Coa:
Tolle

Tolle recens primus piper è ſitiente camelo:
Verte aliquid: jura: ſed Juppiter audiet, eheu.
Baro, reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi vivere cum Jove tendis.
Jam pueris pellem ſuccinctus & cœnophorum aptas;
Ocyus ad navem; nihil obſtat, quin trabe vaſta
Ægæum rapias, niſi ſolers luxuria ante
Seductum moneat, quo deinde inſane ruis? quo?
Qui tibi vis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ.
Tun' mare tranſilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna ſit in tranſtro? Vejentanumque rubellum
Exhalet vapida læſum pice ſeſſilis obba?
Quid petis; ut nummi, quos hic quincunce modeſto
Nutrieras, peragant avidos ſudare deunces?
Indulge genio; carpamus dulcia; noſtrum eſt,
Quod vivis: cinis, & manes, & fabula fies:
Vive memor lethi, fugit hora: hoc, quod loquor, inde eſt.
En quid agis? duplici in diverſum ſcinderis hamo:
Hunceine, an hunc ſequeris? ſubeas alternus, oportet,
Ancipiti obſequio dominos, alternus oberres:
Nec tu, cum obſtiteris ſemel, inſtantique negaris
Parere imperio, rupi jam vincula, dicas.
Nam luctata canis nodum arripit; aſt tamen illi,
Cum fugit à collo trahitur pars longa catenæ.
Dave, cito, hoc credas, jubeo; finire dolores
Præteritos meditor; crudum Chæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc: an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis? an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcœnum frangam, dum Chryſidis udas

Ebrius

Ebrius ante fores extincta cum face canto?
Euge puer, ſapias; Diis depellentibus, agnam
Percute: ſed cenſen' ploravit, Dave, relicta?
Nugaris; ſolea, puer, objurgabere rubra.
Ne trepidare velis, atque arctos rodere caſſes,
Nunc ferus, & violens: at ſi vocet, haud mora, dicas;
Quidnam igitur faciam? ne tunc, cum accerſor, & ultro
Supplicet, accedam? ſi totus, & integer illinc
Exieris, nunc nunc, hic hic, quem quærimus, hic eſt:
Non in feſteuca, lictor quam jactat ineptus.
Jus habet ille ſui, palpo quem ducit hiantem
Cretata ambitio? vigila, & cicer ingere large
Rixanti populo, noſtra ut Floralia poſſint
Aprici meminiſſe ſenes: quid pulchrius? at cum
Herodis venere dies, unctaque feneſtra
Diſpoſitæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
Portantes violas; rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino:
Labra moves tacitus, recutitaque ſabbatha palles.
Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto.
Tunc grandes Galli, & cum ſiſtro luſca ſacerdos
Incuſſere Deos inflantes corpora, ſi non
Prædictum ter mane caput guſtaveris allî.
Dixeris hæc inter varicoſos, Centuriones,
Continuo craſſum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

SATYRA VI.

ADmovit jam bruma foco te, Baſſe, Sabino?
Jamne lyra, & tetrico vivunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris veterum primordia vocum,
Atque marem ſtrepitum fidis intendiſſe Latinæ,

Mox

Mox juvenes agitare jocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes, mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernatque meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se valle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere cives.
Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides quintus pavone ex Pythagoræo.
Hic ego securus vulgi, & quid præparet Auster
Infelix pecori: securus, & angulus ille
Vicini, nostro quia pinguior: etsi adeo omnes
Diteſcant orti pejoribus, usque recusem
Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in vapida naso tetigisse lagena.
Discrepet his alius: geminos, horoscope, varo
Producis genio: solis natalibus est qui
Tingit olus siccum muria vafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper: hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer: utar ego, utar?
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse salivam.
Messe tenus propria vive; & granaria, fas est,
Emole: quid metuas? occa; en seges altera in herba est.
Ast vocat officium; trabe rupta, Brutia saxa
Prendit amicus inops; remque omnem, surdaque vota
Condidit: Ionio jacet ipse in littore, & una
Ingentes de puppe Dei; jamque obvia mergis
Costa ratis laceræ: nunc & de cespite vivo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula, sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaveris; urnæ
Ossa inodora dabit; seu spirent cinnama surdum,
Seu ceraso peccent casiæ, nescire paratus.
Tune bona incolumis minuas? sed Bestius urget
Doctores Grajos: ita fit, postquam sapere urbi,

Cum

Cum pipere & palmis, venit noſtrum hoc, maris expers:
Fœniſecæ craſſo vitiarunt unguine pultes,
Hæc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Quiſquis eris, paulum à turba ſeductior audi:
O bone num ignoras? miſſa eſt à Cæſare laurus
Inſignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac jam poſtibus arma
Jam chlamydas regum, jam lutea gauſapa captis,
Eſſedaque ingenteſque locat Cæſonia Rhenos.
Diis igitur, genioque ducis centum paria, ob res
Egregie geſtas, induco; quis vetat? aude:
Væ, niſi connives, oleum, artocreaſque popello
Largior; an prohibes? dic clare, non adeo, inquis,
Exoſſatus ager juxta eſt, age, ſi mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum ſupereſt; accedo Bovillas,
Clivumque ad Virbi: præſto eſt mihi Manius hæres,
Progenies terræ, quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater? haud prompte, dicam tamen: adde etiam unum,
Unum etiam; terræ eſt jam filius, & mihi ritu
Manius hic generis prope major avunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius, venio Deus huc ego, ut ille
Pingitur: an renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deeſt aliquid ſummæ: minui mihi, ſed tibi totum eſt.
Quicquid id eſt, ubi ſit, fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Stadius, neu dicta repone paterna.
Fœnoris accedat merces, hinc exime ſumptus.
Quid reliquum eſt? reliquum? nunc nunc impenſius unge,

Unge,

Unge, puer, caules: mihi feſta luce coquatur
Urtica, & fiſſa fumoſum ſinciput aure,
Ut tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis
Patricio bona det ſcorto: mihi trama figuræ
Sit reliqua? aſt illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute ſolers
Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues paviſſe cataſta.
Rem duplica; feci: jam triplex, jam mihi quarto,
Jam decies redit in rugam: depinge, ubi ſiſtam,
Inventus, Chryſippe, tui finitor acervi.

FINIS.